

ПРАВА НА ВОЛЮ

Праваабарончы бюлетеңь

Пытаньні застаюцца...

Адмена ці ўядзенне міраторью на съмяротнае пакаранье ў Беларусі зъяўляеца не адзіным пытаньнем, ад рашэння якога залежыць аднаўленне для беларускага парламенту статусу съпецяльна запрошанага ў Парламенцкую Асамблею Рады Еўропы, заявіла дакладчык па Беларусі камісіі па палітычных пытаньнях ПАРЕ Сініка Хурскайнэн у Менску.

"Гэтае пытаньне зъяўляеца не адзіным, але галоўным. Ёсьць яшчэ пытаньні па свабодзе СМІ, сітуацыі з правамі чалавека і, вядома, дэмакратыі", – адзначыла С. Хурскайнэн, адказваючы на пытаньне агенцтва "Інтэрфакс-Захад" у рамках сваёй сустрэчы з прадстаўнікамі няўрадавых арганізацый Беларусі.

Гаворачы пра проблематыку съмяротнага пакараньня, дакладчык па Беларусі сказала, што ў Парламенцкай Асамблее "натуральна" будуць улічваць меркаванье беларускага грамадства па гэтым пытаньні.

С. Хурскайнэн заявіла, што знаходзіцца ў Беларусі з мэтай падрыхтоўкі справаздачы аб сітуацыі ў краіне. "Асноўныі напрамкі работы Рады Еўропы зъяўляюцца правы чалавека, дэмакратыя, вяршэнства закона. Па гэтых пытаньнях я і працу ў Беларусі", – адзначыла прадстаўнік ПАРЕ. Акрамя таго, праінформавала яна, падчас візіту вывучаная сітуацыя, звязаная з выкананьнем рэкамендацыяў Асамблей, якія былі выкладзены ў адрас Беларусі раней. Папярэдне ацэньваючы іх выкананьне, С. Хурскайнэн заявіла, што "добра працуе Інфармацыйны пункт Рады Еўропы. Мы бачым дыскусію на ўзору грамадства і парламенту па пытаньні съмяротнага пакараньня. Усё гэта зъяўляецца пазітыўнымі зменамі".

Праваабарончыя матэрыялы
можна таксама працягтаць
на сایтах: www.spring96.org;
www.charter97.org; www.baj.ru

Менск, 16 жніўня 2010 году.

Ланцуг неабыякавых людзей

16 жніўня ў Менску адбылася акцыя салідарнасці. Больш за 100 чалавек выйшлі з партрэтамі звынікльых палітыкаў Віктора Ганчара, Юрыя Захаранкі, Анатоля Красоўскага і журналіста Дзымітрыя Завадзкага да будынку Акадэміі Навук.

На акцыю выйшлі розныя грамадзкія дзеячы, палітыкі, моладзеўская лідэры, у тым ліку намеснік старшыні МФ Мікалай Дземідзенка, актыўіст "Еўрапейскай Беларусі" Яўген Афнагель, паэт Уладзімір Някляеў, лідэр АГП Анатоль Лябедзька і іншыя. Але акцыя, як заўсёды, не прайшла без затрыманняў.

Падчас акцыі было шмат міліцыянтаў, у тым ліку ў цывільным. Супрацоўнікі праваахоўных органаў папярэджвалі ўдзельнікаў акцыі, што акцыя не дазволена ўладай, што можа быць ужыта фізічная сіла. Таксама заклікалі разыходзіцца. Але людзі не звярталі ўвагі і заставаліся.

Падчас акцыі былі затрыманы Яўген Афнагель, Павел Юхневіч Максім Сергійц Андрэй Маўчан ды іншыя. Агулам 8 чалавек. Яны былі даставлены ў Першамайскі РУУС Менску. Праз пэўны час былі складзены пратаколы і затрыманыя былі адпушччаны на свабоду.

Гэта і ёсьць канкрэтная праца

Гомельскія праваабаронцы дапамагаюць грамадзянам абараняць свае правы

У Гомельскай адвадзяленыне пра-ваабарончага цэнтру "Вясна" па юрыдычную дапамогу з'яўрнулася маладая жанчына Г. з просьбай дапамагчы вярнуць ад бывога мужа іх непаўнагадовую дачку. Праваабаронцы Анатоль Паплаўны і Леанід Судаленка дапамаглі маці падрыхтаваць пазоў у суд, дзе ўзынялі пытанье аб перадачы ёй на выхаваньне дзесяцігадовай дачкі.

Як распавяла пацярпелая, у 2007 годзе з ёю адбыўся няшчасны выпадак – падчас аўтамабільнага ДТЗ яна атрымала адкрыту чэрапнамазгавую траўму галавы, удар галаўнога мозгу цяжкай ступені. Яна страціла здольнасць самастойна рухацца, аказалаася бездапаможнай у побыце, не магла нават размаўляць. МРЭК прызнаў яе інвалідам 1-й групы.

– Муж-бізнесоўца Р. такога вы-прабаванья ня вытрымаў – падаў у суд на развод. А паколькі нашу сямігадовую дачку даглядаць не было каму, дачка ўвесь гэты час выхоўвалася бацькам, які паспей стварыць іншую сям'ю, нарадзіць ў новай сям'і дзіця. Наша дзяўчынка была вымушаная пражываць з мачы-хай, – дзеліцца сваім горам Г.

Пасля курсу рэабілітацыі стан здароўя жанчыны палепшыўся, ёй устаноўлена 3-я група інваліднасці. Орган апекі і папячыцельства выдаў заключэнне, што па стане здароўя яна ў цяперашні час можа выконваць бацькоўскія абавязкі.

Леанід Судаленка тлумачыць, што "Кодэкс аб шлюбе і сям'і" вызна-чае, што месца жыхарства дзіцяці пасцяля скасаванья шлюбу вызна-чаецца па ўзаемнай згодзе бацькоў. Пры адсутнасці згоды спрэчка выра-шаецца судом, зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці. Суд улічвае, хто з бацькоў пражуляе большы клопат і ўвагу да дзіцяці, яго ўзрост і прыхільнасць да кожнага з бацькоў, іх асабістыя якасці, магчымасць стварэння належных матэрыяльнна-бытавых умоваў і маральна-псіхалагічнай атмасфери, забесьпчэння належ-нага ўзроўню выхаваньня. Улік мер-

каваньня дзіцяці, калі яно дасягнула дзесяцігадовага ўзросту, абавязковы, за выключэннем выпадкаў, калі гэта супярэчыць яго інтарэсам".

Складанасць сітуацыі палягала ў tym, што Г. не ў стане была выхоўваць сваю дачку калі трох гадоў, таму была няўпэўненая, што пад уплывам бацькі дзяўчынка пажаде застасца з ёй.

– Дамовіца з былым мужам мірным шляхам аб перадачы мне нашай дачкі на выхаваньне ў нас не атрымліваецца. Выкарыстоўваючи сітуацыю, былы муж настройвае дачку супраць мяне і не таму, што моцна яе любіць і ня хоча з ёю расставацца, а з жаданьня "насаліць" мне, як былой жонцы, да таго ж прэтэндуячай у будучыні на падзел сумесна нажытай падчас шлюбу маёмысці, – напісала ў суд Г.

Праваабаронца Анатоль Паплаўны перакананы ў tym, што "любому дзіцяці, tym больш дзяўчынцы, у першую чаргу патрабуеца ўвага, клопат і выхаваньне роднай маці, а не няхай нават самай лепшай на съвеце мачыхі. Дзяўчынка, якая перанесла ў такім юным узроўсце няшчасны выпадак з маці, распад сям'і, атрымлівае і будзе атрымліваць у будучыні пси-халагічныя траўмы ў выпадку яе пакіданья на выхаваньне бацьку".

Праваабаронцы таксама маюць намер аказаць дапамогу ў пошуках адваката і арганізаваць незалежнае назіраньне за ходам справы ў судзе.

У Гомельскай адвадзяленыне пра-ваабарончага цэнтру "Вясна" па юрыдычную дапамогу з'яўрнуўся пенсіянер М. з просьбай аказаць юры-дычную дапамогу пры падрыхтоўцы пазову ў суд аб спагнаніні з яго дарослай дачкі штомесячных плацяжоў на яго ўтрыманьне. Праваабаронцы Анатоль Паплаўны і Леанід Судаленка дапамаглі пенсіянеру-інваліду падрыхтаваць пазоў у суд Чыгуначнага раёну Гомелю, дзе паставілі пытанье аб спагнаніні ў яго карысць штомесячнага ўтрымання.

Як распавёў адзінокі мужчына, ён мае патрэбу ў тэрміновым

пратэзаваньні ног, аднак пенсіі на аперацыю па пратэзаванью відавочна не хапае. Прынтыяты з яго боку спробы папрасіць грошай на аперацыю ў роднай дачкі, якая жыве ў Краснадарскім краі Расіі, былі беспаспяховыя, дарослая дачка адмаялецца аказваць дапамогу бацьку.

– Зьяўляючыся інвалідам 2-й групы, я ўвесь час вымушаны набываць даратія лекі для лячэння захворванняў апорна-рухальнага апарату і ўнутраных органаў. Маё захворванье пацьвярджаецца кан-сультатыўным заключэннем ДУ "НДі медыцынскай экспертызы і рэабілітацыі", у сілу свайго ўзросту, стану здароўя я зьяўляюся матэрыяльна маючым патрэбу чалавекам, – дзеліцца сваім горам М.

– Кодэкс аб шлюбе і сям'і ўста-лёвае, што дзецы абавязаны кла-паціца пра бацькоў і аказваць ім дапамогу. Утрыманье непрацадоль-ных, якія маюць патрэбу ў дапамозе бацькоў зьяўляеца абавязкам іх паўнолетніх працаздольных дзяцей. Памер аліментаў, якія спаганяюць з дзяцей, вызначаецца судом у цвёрдай грошавай суме, якая падлягае выплаце штомесяц, зыходзячы з ма-тэрыяльнай і сямейнага становіща бацькоў і дзяцей, – аргументаваў іскавыя прэтэнзіі пенсіяnera Леанід Судаленка.

– Утрыманье, суд задаволіць па-трабаваньне пенсіяnera, паколькі судовая практика зыходзіць з таго, каб дзецы не забывалі сваіх бацькоў, якія маюць матэрыяльную патрэбу. Не зьяўляеца перашкодай для задавальненія іску і той факт, што дарослая дачка пенсіяnera пражывае ў Расіі, бо паміж краінамі СНД падпісаны Канвенцыя аб прававой дапамозе і прававых адносінах па грамадзянскіх, сямейных і кри-мінальных спраўах, – заяўляе пра-ваабаронца Анатоль Паплаўны.

Праваабаронцы таксама маюць намер аказаць пенсіяneru-інваліду дапамогу ў пошуках адваката, а таксама арганізваваць грамадзкое назіраньне за ходам справы ў судзе.

"Берасьцейскую вясну" зноў не зарэгістравалі

Праваабарончаму аб'яднанню "Берасьцейская вясна" ў чарговы раз было адмоўлена ў рэгістрацыі. Падставай дзеля адмовы абласное ўпраўленыне юстыцыі назвала нібыта недакладны адрас жыхарства аднаго з заснавальнікаў, а менавіта нумар дому.

Старшыня аб'яднанья, пра-ваабаронца Уладзімір Вялічкін, так пракаментаваў сітуацыю:

– Па-першае, тыя дадзеныя, якія прадставіла Упраўленыне ўнутраных спраў Берасьцейскага аблвыканкаму Галоўнаму ўпраўленіню юстыцыі,

не адпавядаюць рэчаіснасці, то бок заснавальнік, супраць якога ўзыцікла прэтэнзія, усё-такі жыве ў доме № 12, а дому за нумарам 13 увогуле няма...

Па-другое, гэтыя звесткі – не выпадковая памылка, а съведчаньне того, што ўлады вычарпалі ўсе за-конныя падставы, каб адмовіць нам у рэгістрацыі, і гэтым разам пайшлі на фальсіфікацыю документа, бо іншых магчымасцяў абургунтаваць сваю адмову проста няма. За шмат гадоў спрабаў зарэгістраваць аб'яднанье, мы выправілі ўсе магчымыя і немагчымыя недакладнасці і апошні раз

нават на стаці сшываць статут, як таго патрабуе ўпраўленыне юстыцыі.

Аднак мы з аптымізмам глядзім у будучае і паспрабуем вырашыць пытанье палюбоўна: мы працягнем руку прыязнасці кіраўніцтву нашай вобласці і пакажам, што звесткі, прадстаўленыя УУС, не адпавядаюць тым звесткам, якія знаходзяцца ў пашпарце грамадзяніна. У выпадку, калі ўлады ня пойдуть наустрач, мы з'яўлемсімся ў суд, але пры гэтым мы згубім час, пакуль пройдзем усе інстанцыі. Таму спачатку паспрабуем усё ж такі дамовіцца.

Тэрміну даўнасьці няма...

Міжнародны дзень ахвяраў гвалтоўных зынкненняў

30 жніўня адзначаўся Міжнародны дзень ахвяраў гвалтоўных зынкненняў. Міжнародная канвенцыя аб абароне ўсіх асобаў ад гвалтоўных зынкненняў была прынята 20 сьнежня 2006 году Генеральнай асамблейя ААН. Документ падпісалі 57 дзяржаваў. 19 краінай ужо ратыфікаў Канвенцыю. Беларусь яе дагэтуль не ратыфікаў.

Тым часам праблема гвалтоўных зынкненняў для Беларусі актуальная. Восеньню 1999 году ў краіне бясьсыследна зынклі а сразу два вядомыя апазіцыянеры – былы міністр унутраных спраў Юры Захаранка і віцэ-сыпікер Вярховнага Савету XIII склікання Віктар Ганчар, а таксама буйны прадпрымальнік Анатоль Красоўскі. Летам 2000 году бясьсыследна зынкі аператар расійскага тэлеканала ОРТ, былы асабісты аператар презідэнта Лукашэнкі Дэмытрый Завадзкі.

Родным і блізкім дагэтуль нічога невядома пра іх лёс.

Паводле меркаваньня праваабаронцы Г. Паганяйлы, які ўжо дойдзе час займаецца спраўамі гучных зынкненняў, "на аператарыўным узроўні спраўы па зынклых даўно раскрытыя". "Аднак съледства блакуецца вышэйшым кіраўніцтвам краіны, якое не дае давесці рассыльдаваныні да канца", – заяўіў ён у інтэрв'ю БелаПАН.

"Я размаўляю са съледчымі, якія заяўляюць: у выпадку зымены ўлады дастаткова будзе двух тыдняў, каб звязаць съледства і перадаць

Амстэрдам, 30 жніўня 2010 году.

справу ў суд. Трэба толькі адхіліць замышаных у зынкненнях ад улады, скончыць съледства і перадаць спраўу ў суд", – дадаў Г. Паганяйла.

"Мы разглядаем гэтыя спраўы на так, як тлумачыць іх съледства – па артыкуле "выкраданье чалавека", тэрмін даўнасьці па якім складае 15 гадоў", – дадаў юрист. – Мы лічым, што зынкненны ў Беларусі падпадаюць пад артыкул 128 Крымінальнага кодэкса – злачынствы супраць бяспекі чалавечства, па якой тэрмін даўнасьці адсутнічае.

І я веру ў тое, што найбліжэйшым часам гэтыя зынкненны будуть раскрытыя і суды над абвінавачанымі адбудуцца".

Нагадаем, што 4 жніўня 2010 году лідэры апазіцыі, грамадзянскай супольнасьці, праваабаронцы і іншыя вядомыя беларусы звязаліся ў Савет бяспекі ААН з просьбай правесці міжнароднае рассыльдаванне выкрадання людзей у Беларусі. Зварот быў накіраваны міністрам замежных спраў пастаянных сяброў Саўбесу ААН – Кітая, Расіі, Вялікабрытаніі, Францыі і ЗША.

Акцыя памяці Захаранкі, Ганчара, Красоўскага і Завадзкага прайшла 30 жніўня на цэнтральнай плошчы Амстэрдаму (Нідэрланды). Яе правялі актыўісты беларускай грамадзянскай ініцыятывы "Мы памятаем".

"Гэта не павінна паўтарыцца"

16 жніўня супрацоўнікамі міліцыі падчас распаўсюду ўлётак аб Міжнароднай канвенцыі аб абароне ўсіх асобаў ад гвалтоўных зынкненняў. Улёткі ўтрымлівалі інфармацыю і аб зынклых у Беларусі палітыках. У той жа дзень у дачыненіі да Р. Кісьляка быў складзены пратакол аб адміністрацыйным правапарушэнні. Супрацоўнікі міліцыі паліцілі, што праваабаронца ўчыніў правапарушэнне па частцы 2 артыкулу 22.9 КаAP РБ – незаконнае распаўсюджванье друкаванай прадукцыі.

24 жніўня ў судзе Ленінскага раёну Берасця разглядалася адміністрацыйная справа ў дачыненіі да праваабаронцы Рамана Кісьляка. Праваабаронцу абвінавачваюць у незаконным распаўсюдзе друкаванай прадукцыі. Паводле словаў Рамана Кісьляка, судзьдзя ўгледзеў у пратаколе недапрацоўкі, таму разгляд спраўы быў перанесены. Варта чакаць некалькі варыянтаў развязкі падзеі, кажа праваабаронца: "Цяпер недапрацоўкі ў пратаколе мусіць быць альбо выпраўленыя міліцыянтамі, тады буду чакаць новага судовага паседжання, альбо на гэтым будзе

Раман КІСЛЯК

пастаўлена кропка, і справу проста спыняць. Пакуль складана сказаць, як будуть разгортвацца падзеі".

30 жніўня Берасцейскага праваабаронцу арыштавалі людзі ў цывільным за ўлёткі са словамі "Гэта не павінна паўтарыцца". Актыўіста руху "За Свабоду" Рамана Кісьляка затрымалі на вуліцы Гогаля праз нейкі час пасля таго, як ён скончыў раздачу каля кінатэатру "Беларусь" улётак

"Гэта не павінна паўтарыцца". На вырабленых ім улётках фармату А-5 былі напісаныя толькі гэтыя слова з жалобнай стужкай. Пасля ўручэння ўлётак міністрам праваабаронца распавядайды пра зынклых вядомых людзей у Беларусі: Ю. Захаранку, В. Ганчара, А. Красоўскага і Дз. Завадзкага, – а таксама неабходнасць запатрабаваць падпісання рэспублікай Міжнароднай канвенцыі для абароны ўсіх асобаў ад гвалтоўных зынкненняў.

За пагадзінную акцыю на пешаходнай вуліцы Савецкай Кісьляк раздаў усе 50 асобнікаў ўлётак. На вуліцы Гогаля яго дагналі два чалавекі ў цывільным. Праваабаронцу даставілі ў Ленінскі РАУС Берасця.

"Я прабыў там гадзіну. У міліцыі ўмяне ўзялі тлумачэнны пра тое, што, дзе і з якой мэтай я распаўсюджваў, а потым адпусцілі", – паведаміў праваабаронца.

Нагадаем: заяўлены на 30 жніўня мітынг быў забаронены гарадзіцкімі ўладамі. Тым не менш, актыўіст Руху "За Свабоду" Раман Кісьляк у Міжнародны дзень ахвяраў гвалтоўных зынкненняў прыняў рашэнне правасці інфармаванне насељніцтва па згаданай праблеме.

Алесь БЯЛЯЦКІ:

"У беларусаў існуе калектыўны інстынкт страху"

Кіраунік зачыненага ўладамі праваабарончага цэнтру "Вясна", віцэ-прызідэнт Міжнароднай федэрацыі правой чалавека (FIDH) Алесь Бяляцкі прызнаеца, што ў 1996 годзе не разылічваў, што "давядзеца так доўга займаца праваабарончай дзейнасцю". І выглядае так, што ў нашай краіне працы праваабаронцам хопіць надоўга. Гутарка з Алесем БЯЛЯЦКІМ была надрукаваная ў незалежнай газеце "СН плюс".

— Мне было цікава даведацца, што вы нарадзіліся ў Радзімі, у Карэліі. Напэўна, за гэтым стаіць пэўная сямейная гісторыя...

— Напэўна, за лёсам маёй сям'і можна прасачыць лёс цэлага пакалення беларусаў, якія вымушаныя былі ад'язджаць з Беларусі па тых ці іншых прычынах. Сям'я майго бацькі ў 1940 годзе выехала з Рагачоўскага раёна на забраныя Савецкім Саюзам у Фінляндый карэльскія землі, выехала, уцякаючы ад калгасаў і калектывізацыі. Тады ў Беларусі не было чаго есці і дзеці проста пухлі ад голаду. Як распавядаў мой бацька, яны апынуліся ў Карэліі ў такім перадкалгасным раі, іх рассыялілі па хутарах карэлаў, якія так хутка ўцякалі ад СССР, што пакінулі ёсць, што было ў хаце.

Але, нягледзячы на тое, што бацька больш за 20 гадоў жыў у Карэліі, ён і ягоныя сёстры і браты заўсёды марылі вярнуцца ў Беларусь. У 60-я ў Беларусі началі будаваць вялікія прамысловыя аб'екты, набіралі працоўных, частка беларусаў вярталася на радзіму. Калі перад маёй сям'ёй у 1964 годзе паўстаў выбар — Съветлагорск ці Салігорск, — то бацькі выбралі Съветлагорск, бо ён быў бліжэй да радзімы і бацькі і маці. Калі мы вярнуліся ў Беларусь, мне было пайтары гады.

— У 1986-м вы сталі адным з заснавальнікаў і старшынёй таварыства маладых літаратаў "Тутэйшыя". Што вас прывяло да "нефармалаў", у беларускую нацыянальную антыкамуністычную дзейнасць яшчэ да пераходовы?

— Я дастаткова рана пачаў стаўцца крытычна да савецкай рэчаіснасці. Гэта ішло паступова, пачынаючы ад пытаньняў, звязаных з мовай і культурай. Яшчэ ў школе я захапіўся беларускай літаратурай, потым паступіў на гомельскі філфак і сутыкнуўся з рэзкім аблежаваннем ужываныя мовы, з палітыкай дэбеларусізацыі, якая праводзілася тады (дый праводзіцца і цяпер).

Быў унутраны пратэст, спачатку індывидуальны. Калі ў 1981 годзе я пачаў першым на факультэце паўсюль размаўляць па-беларуску, спачатку з мяне съмяляліся, хутка перасталі. Паслья знайшліся аднадумцы, і мы

спрабавалі супрацьстаяць русіфікацыі на сваім узроўні. Упершыню ў Гомелі на пачатку 80-х зьявілася група студэнтаў, якія съвядома размаўлялі на беларускай мове. У 1984 годзе, калі я заканчваў універсітэт, у нас ужо некалькі дзясяткаў чалавек размаўлялі па-беларуску.

Натуральна, што моцны ўплыў на нас аказвалі менскія адраджэнцы. Калі я пазнаёміўся з Вінцуком Вячоркам, Ірынай Вячоркай, Сяргеем Запрудзкім, Алесем Сушам, тады для мяне стала зразумела, што мы не апошнія з магіканай, што ў руху ёсьць добрыя перспектывы. Фактычна, гэта ўжо была падпольная беларуская нацыянальна-дэмакратычная праца, якая грунтавалася на жаданыні бачыць Беларусь незалежнай, дэмакратычнай, з наборам грамадзянскіх і палітычных свабодаў.

Калі я ўвосень 1986 году прышоў з войска, то ідэя стварэння аўяднання літаратаў ужо лунала ў паветры. За некалькі месяцаў да нас далучылася каля 60 чалавек, практична ўся найбольш актыўная пішучая моладзь. Мы напісалі маніфест, у якім авбясьцілі, што будзем замайца літаратурай, і будзем рабіць гэта прынцыпова, не паддаючыся на тая "прыкарнтыя" выгоды, якія выдзялялі беларускім пісьменнікам савецкія ўлады ўзамен за лаяльнасць. Вядома, маніфест гэты меў эффект бомбы, што разарвалася. "Тутэйшыя" бралі актыўны ўдзел у агульных акцыях, якія тады ладзіліся "нефармальными" беларускімі суполкамі: гэта і першыя мітынгі ў Беларусі ў 1987 годзе, гэта і Дзярды 1988 году. Мы былі адны з ініцыятараў аўяднання беларускай моладзі, якое адбылося ў 1987 годзе на Першым вальным Сойме Канфедэрациі беларускіх суполак, а затым аднымі з ініцыятараў стварэння БНФ — першага шырокага легальнага дэмакратычнага руху ў савецкай Беларусі, які вельмі шмат зрабіў для незалежнасці Беларусі.

— Вы разумелі, што за вашай дзейнасцю пільна сочачь адпаведныя органы? Як вы да гэтага ставіліся тады, у пачатку 80-х, у час самага глыбокага застою? Ці гаварылі вы на сваіх паседжаньнях ўсё, што думаеце, ці

Алесь БЯЛЯЦКІ

вобразна кажучы, прыкладалі палец да вуснаў?

— Наш асяродак быў падзелены на два колы — больш вузкае, не-легальнае, і больш шырокое, адкрытае для ўсіх. Першае, гэта група "Адраджэнне", у якую ўваходзіла ня больш за 15 асобаў у розныя часы. Сяргей Дубавец, Алесь Суша, Сяргжук Сокалаў-Воюш, Вінцук Вячорка, Віктар і Яўген Івашкевічы, Генадзь Сагановіч, Генадзь Лойка, Алесь Костка. Там, вядома, мы былі вельмі шчыры і адкрытыя.

Распрацоўка планаў нашых дзеянняў (а гэта развязвіцы моладэзвага дэмакратычнага руху, выпуск нелегальнай друкаванай прадукцыі, мы выдавалі часопіс "Бурачок", пракламацыі, улёткі) адбывалася з прыёмамі сур'ёзной кансьпірацыі. Але патрапіць у гэтую групу было зусім ня проста, адбор туды з больш шырокага кола ішоў вельмі ўважліва і не съпяшаючыся. Напрыклад, паслья майго знаёмства з менскімі хлопцамі мне прапанавалі ўступіць у гэтую групу толькі праз пайтары гады.

Першая палова 80-х была дастатковая суворая. У 1983 годзе адбыўся амаль поўны разгром дысідэнцкіх груповак у Радзімі, Украіне, у Прыбалтыцы і на Закаўказзі. Тысячы людзей пайшли ў турмы. Ясна, што КДБ круцілася вакол нашых асяродкаў. Вядома ж, было страшна. Было зразумела, што, ступіўши на гэтую сцежку, мы пазней ці раней сутыкнёмся з машынай падаўлення іншадумства. Але мы сур'ёзна прадумвалі тая крокі, якія маглі рабіць — яны былі на мяжы дазволенага, але фармальна да іх немагчыма было прычапіцца. Калі мы праводзілі Купальле, ці Гуканьне вясны, съвяткавалі Каляды, съпявалі фальклор, ездзілі на рэстаўрацыю помнікаў, то фармальна да такіх дзеянняў цяжка было прычапіцца.

Зразумела, што была інфільтрацыя ў тое больш шырокое, "легаль-

нае" кола людзьмі, якія працавалі на КДБ. Дастаткова сказаць, што сярод заснавальнікаў "Тутэйшых" ужо на першым паседжанні быў адзін паэт, які на пачатку 90-х прызнаўся, што ён супрацоўнічай з КДБ.

Фактычна органы "пераціралі" кожную творчую асобу, усе мае знаёмыя, з кім я маю шчырыя контакты, гаварылі, што да кожнага з іх падыходзілі супрацоўнікі КДБ і спрабавалі перававаць. Падыходзілі да мяне таксама, калі я ўжо быў старшыней "Тутэйшых". Але нашы спатканіні скончыліся паслья першага разу, бо я адмовіўся працягваць нейкія контакты, хаця мне абязвалі адно-другое-трэцяе. У нас была вы-працавана цвёрдая пазіцыя, што ні ў якія гульні з гэтай канторай гуляць не пажадана.

– З 1992 па 1996 год вы былі дэпутатам Менскага гарсавету, таксама ў 90-х вы былі на-месянікам старшыні БНФ. Калі ў вас з'явілася жаданье ці не-абходнасьць ісці ў праваабарон-чую дзеянасць? Дапамог волыт паўпадпольнага існаваньня?

– У пачатку 90-х мы займаліся праваабарончымі пытаннямі праз уладнія механизмы. Я сам уваходзіў у камісію гарсавету па рэпрэсаваных у 30-50-я гады, якая займалася рэабілітацыяй рэпрэсаваных. І думалася, што асноўныя грамадзкія і палітычныя правы будуць вырашацца ў парламенцкім, заканадаўчым полі. Але паслья абраньня Лукашэнкі сітуацыя з'мянілася. Калі вясной 1996 году быў з ужываннем гвалту разгромлены "Чарнобыльскі шлях", адбыліся сутыкі з міліцыяй, то тады ўзынікла група па хуткім аказаньні дапамогі – затрыманым іх сем'ям.

Але, на жаль, гэтым усё ня скончылася – з'явіліся першыя паліт-зынволеныя. Нагадаю, ад 1988 году, калі быў разагнаны Дзяды, у Беларусі да 1996 году не разганяліся вулічныя дэманстрацыі. Таму ў грамадзтве быў пэўны шок, мы адвыклі ад таго, што такое можа адбывацца. Тому ня дзіва, што ўзынікла наша праваабарончая арганізацыя "Вясна-

96". Але шчыра скажу, тады мы не думалі, што давядзенца працаваць гэтак доўга.

– Ці адрозніваюцца белару-сы чым-небудзь у галіне правоў чалавека ад іншых нацыяў? Як у гэтай сферы выяўляеца наш менталітэт? Часта кажуць, што для большасці беларусаў важныя толькі сацыяльныя пытанні, а правы чалавека і свабоды – гэта дастатковая абстрактныя рэчы для вельмі многіх...

– Відаць, сапраўды большасць беларусаў даволі пасіўна і асьцярожна ставяцца да абароны сваіх грамадзкіх і палітычных правоў. Гэта ў крыві з сталінскіх часоў – боязь і недавер да грамадзкай дзеянасці, бо існуе разуменьне, што ты заўсёды можаш пацярпець за гэта.

– А як вы стаўіцеся да наступ-най вечнай дылемы: адны кажуць, што спачатку трэба паднімць эканоміку, народзіца сярэдні клас, і ён ужо пачне думаць пра пра-правы і свабоды. Іншыя ж кажуць, што тут няма такой марксісткай залежнасці ад эканомікі, маўляў, расьце і багацее Кітай, але правоў там больш не становіца, а ў багатых арабскіх краінах няма і размовы пра дэмакратыю?

– Натуральна, я шмат разоў думаў пра гэта. Усё ж такі сапраўды, калі грамадзтва больш заможнае, яно больш мабільнае, гэта дае больш магчымасць для спазнаньня съвету, сацыяльнага і грамадзкага прагрэсу. Хаця я згодны, што гэта не паўсюль так, і часам тут перашкаджаюць на-цыянальныя традыцыі.

Але ў нас, у Беларусі, традыцыі змагання за свабоду і дэмакратию маюць вельмі моцныя гістарычныя карані. Залаты век, апошняя траціна XVIII стагодзьдзя, калі ў нас быялі розныя філософскія школы, калі мысліяры разьвівалі паніцце правоў чалавека, якое ўпершыню загучала тады на нашых землях, мелі доступ да ўлады і займаліся пераўтварэннямі ў эканоміцы і адукцыі. Яны ў тых часах ўжо рыхтавалі адмену прыгону, і сам Ж.-Ж. Русо збіраўся пераехаць жыць

у Беларусь. Гэта быў вельмі цікавы час, які скончыўся з падзелам Рэчы Паспалітай і акупацыяй Беларусі дэ-спатычнай Расейскай імперыяй.

– Пасыля зьмены рэжыму наў-рад ці ў беларускіх праваабарон-чуя адразу зынікне праца?

– Грамадзтва не зъмяняеца так хутка. Зьмены любой улады не прыводзіць да структурных зьменаў у галоах, яны не праходзяць за адзін год. Мы яшчэ доўга мусім працаваць над асьветаю нашага грамадзтва, каб людзі разумелі, што такое правы чалавека...

– Ну вось жыве звычайны беларус, які ходзіць на працу на за-вод ці ў офіс. Ён усім у прынцыпе задаволены і ні ў чым ня бачыць парушэння сваіх свабодаў. Як яму даказаць, што ён жыве ў неправаўскі дзяржаве і што ён павінен зыступіць у абарону сваіх правоў?

– Сапраўды, дастаткова часта можна пачуць: "ды кіньцеся вы, займаецаеся абы чым. Абы вайны не было". Альбо – "пры Сталіне было лепш, бо быў парадак". Гэта кажуць людзі, выхаваныя ў таталітарнай сістэме, якія не разумеюць, што такое правы чалавека. Наўрад ці ёсьць магчымасць ім нешта патлумачыць, яны ўжо сфармаваныя, і такімі застануцца.

Але людзі вельмі часта мянюцца, калі сустракаюцца з несправядлівасцю, што датычыць менавіта іх. Вось тады зьмены адбываюцца вельмі хутка. І калі раптам яны трапляюць за краты ці сустракаюцца з бязлітаснай усемагутнасцю дзяржавы, тады яны пачынаюць гаварыць пра правы чалавека, з'яўляюцца ў праваабарончыя арганізацыі.

Але калі чалавека гэта не датычыць, то ён часта і не жадае расплюшчыць вочы, паглядзець, што робіцца на-вокал. Бо ёсьць калектыўны інстынкт страху, закладзены яшчэ ў сталінскія часы – не ўлазіць, не вытыркацца, не фігураваць. І адна з нашых задачаў у працы з грамадзтвам – пераламаць гэты страх, каб чалавек адчувай сябе больш годным і вартым павагі.

Вольга Караб – лаўрэатка міжнароднай прэміі за мужнасць

Віцебская праваабаронца Вольга Караб стала лаўрэаткай міжнароднай Радэбойльскай прэміі "За мужнасць".

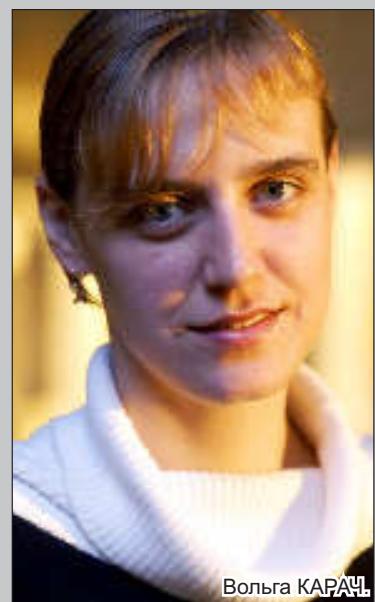
Премія названая ў гонар нямецкага мястэчка Радэбойль (прыгарад Дрэздэна), дзе ў 1645 годзе было падпісаны перамір'е, і такім чынам пакладзены канец трыццяцігадовай вайне (1618–1648) – аднаму з першых еўрапейскіх канфліктаў.

Ад 2004, раз на два гады, Радэбойльская прэмія мужнасці прысуджаецца грамадзкаму дзеячу з Цэнтральнай, Усходняй і Паўднё-ва-Усходняй Еўропы за заслугі ў справе абароны грамадзкіх інта-

рэсаў, аховы прыроды і правоў чалавека.

Паводле арганізатару конкурсу, сёлетняя лаўрэатка вядомая ў сябе на радзіме як аўтарка праекту, накіраванага на захаваньне прававой законнасці, а таксама на раззвіццё грамадзянскай супольнасці ў складаных умовах.

У мінулых гады лаўрэатамі прэміі таксама быў прадстаўнікі Беларусі: журналіст Аляксей Кароль і праваабаронца Алег Волчак. Сёлетняя цырымонія ўручэння прэміі, памер якой складае 5000 ёўра, па традыцыі адбылася ў знакамітай старадаўнай радэбойльскай Царкве Міру.

Вольга КАРАБ.

Вымушаны ад'езд

Сяргей Панамароў папрасіў прытулку ў Польшчы

Актывіст апазіцыі з Клецку Сяргей Панамароў папрасіў палітычнага прытулку ў Польшчы. У Беларусі супраць яго была заведзеная крымінальная справа паводле арт. 369 КК РБ ("Зньявага прадстаўніка ўлады"). Да суда Панамароў мусіў знаходзіцца пад падліскай аб навязызданні.

Знаёмы клецкі міліцыянт падпрыядзіў жонку Панамарова Святлану, што яе мужу трэба тэрмінова звяжджаць за мяжу. Нібыта ў Клецкі РУУС прыяжджаў супрацоўнік КДБ, пры сабе меў папку з прозвішчам апазіцыянерам і казаў, што з ім трэба сканчаць. За Панамаровым усталёвалі сачэньне. У Менску ён падехаў з пустымі рукамі, рэчы для яго падрыхтавалі сябры ў сталіцы. Спачатку падехаў у Москву, а адтоль праз Кіеў у Варшаву. У сталіцы Польшчы яго сустрэлі прадстаўнікі фонду "Свабода і дэмакратыя" ("Wolność i demokracja"). Сяргей Панамароў папрасіў палітычнага прытулку. Цяпер ён знаходзіцца ў лагеры ўцекачоў пад Варшавай. Разам з ім там перabyвае попацкі маладафронтавец Зыміцер Сакалоў. Асноўны кантынгент лагеру – каўказцы, акрамя двух беларусаў прытулку чакае адзін украінец.

Вымушаны ад'езд даўся клецкаму актывісту няпроста: "Вельмі цяжка, бо мне ўжо хутка 59 гадоў", – кажа С. Панамароў.

Панамароў перакананы, што пад арыштам з ім магло здарыцца ўсё, што заўгодна. Пры гэтым ён не хавае, што яму сорамна за свой ад'езд. У Польшчы ён плануе знайсці працу, паралельна мяркуе працягваць грамадзка-палітычную дзеянасць. "Я ўжо сустракаўся з Алесем Зарэмбюком, да мяне з Берліна прыяжджаў Алег Алкаеў", – кажа Панамароў. У Беларусь ён зьбіраецца вярнуцца толькі пасля зъмены рэжыму.

Жонка Панамарова Святлана Анатолеўна расказала, што ў Клецку

Сяргей ПАНАМАРОЎ і Алег АЛКАЕЎ.

пакуль усё ціха. "Здаецца, Сяргея пакуль не хапіліся. Нам даслалі дзве павесткі ў суды – на 23 жніўня па крымінальнай справе, на 26 па адміністрацыйнай". Спадарыня Святланы не выключае, што яе мужа маглі справакаваць на ўцёкі. Але пры гэтым яна адзначае, што сама ўгаворвала яго зъехаць, бо атрымала перасыярогі ад вартай даверу крыніцы.

"Ягоная крымінальная справа шыгая белымі ніткамі, але ў нашай краіне зусім няма надзеі на справядлівы суд, а ў Сяргея на той узрост і здароўе, каб ні за што ісьці

ў турму", – распавяла Святлана Анатольеўна.

23 жніўня ў судзе Слуцкага раёну адбылося судовае паседжанье па справе клецкага актывіста апазіцыі Сяргея Панамарова. Яго вінавацілі паводле арт. 369 КК РБ ("Зньявага прадстаўніка ўлады"). Справу на Панамарова заявілі сёлета 25 траўня. Супраць Панамарова судзяцца пяць клецкіх чыноўнікаў: старшыня Клецкага райвыканкаму А. Бойка, суддзь дзяяцельнага савету дэпутатаў П. Дудук і клецкія міліцыянты А. Канановіч і С. Здрок. Паводле съледзства, абразы вышэйпамяняённым асобам Панамароў нанёс сваім артыкуламі ў выдаваным ім бюлетэні "Бойкі Клецк".

Як паведаміў адвакат С. Панамарова Павел Сапелка, у судзе клецкага актывіста абавязыцілі ў вышук. Ранейшая мера стрымання – знаходжанье пад распіскай аб навязызданні – зъмененая на ўтрыманье пад вартай у турме №8 г. Жодзіна. Паводле словаў адваката П. Сапелкі, калі суд пацвердзіць факт знаходжання Панамарова па-за межамі Беларусі, ён можа быць асуджаны завочна.

Паводле "НН".

Даведка: Сяргей Панамароў нар. у 1951 у Радзівіле. У Беларусі з 1989. У 2004, калі ягоная жонка балатавалася ў парламент, паміж Панамаровым і старшынёй клецкага райвыканкаму А. Бойкам разгарэўся канфлікт. Вынікам стала зынішчэнне бізнесу сп. Панамарова – у яго фактычна адабралі сталярны цех. З таго часу Панамароў пайшоў у апазіцыю да ўладаў: пачаў выдаваць бюлетэнь "Бойкі Клецк", стварыў сайт, дзе рэзка крытыкаваў мясцовую вертыкаль і праваахоўныя органы. Яго колькі разоў спрабавалі прыцягнучы да крымінальнай адказнасці за паклён у друкаваным выданні. Акрамя таго, Сяргей Панамароў займаўся працаабарончай дзеянасцю – да яго неаднаразова звязрталіся па дапамозу мясцовыя жыхары, пакрыўджаныя дзеяньнямі ўладаў і міліцыі. На сваім сайце Панамароў асьвятаў і сацыяльныя пытанні – напрыклад, умовы працьвавання ў адным з клецкіх інтэрнатоў, проблемы п'янства, асацыяльных паводзін на публічных месцах, у прыватнасці ў гарадzkім парку. Ён пропаноўваў мясцовым уладам зачыніць у скверы бар, каб туды маглі спакойна прыходзіць бацькі з малымі дзецьмі.

У дні салідарнасці, а таксама на непрэзідэнцкія сёнянняшнія уладай сявяты Панамароў рэгулярна вывешваў над сваім домам вялікі бел-чырвона-белы сцяг.

"Хуліганы" вяртаюцца на акцыі?

У судзе Савецкага раёну Менску 5 жніўня прайшлі судовыя паседжанні над удзельнікамі акцыі, прысьвеченай 20-годзьдзю Дэкларацыі аб незалежнасці Беларусі. Паводле словаў адвінавачанья, 27 ліпеня чатыры чалавекі на плошчы Якуба Коласа хапалі міліцыянтаў за руки ды форму, адштурхоўвалі, брыдка лаяліся ды пагражалі проблемамі на службе. Адным словам – паводзілі сябе неадэкватна.

Для ўсіх падсудных з боку адвінавачанья съведкамі выступілі капітан міліцыі Дзмітры Вальніцаў, супрацоўнік палка міліцыі съпеццяльнага прызначэння Багдан Жакун і Андрэй Целіхавец, якія 27 ліпеня пасъля ўскладання кветак на плошчы Якуба Коласа затрымалі некалькі ўдзельнікаў, якія нібыта парушалі грамадзкі парадак і спакой грамадзянай.

Вячаслаў Сіўчык заявіў хадайніцтва аб беларускамоўным вядзеньні справы. Атрымаў адмову. Астатнія просьбы: у дапамозе адваката, далучэнні да справы фотадымкаў з мерапрыемства, прыцягненыі новых съведак – былі задаволеныя.

Мікола Дземідзенка на судовае

паседжанье не зявіўся. Юнак перадаў заяву, дзе прасіў разглядаць справу ў яго адсутнасць.

Як распавёў у судзе Дзьмітры Вальніцаў, сабраныя на плошчы Якуба Коласа людзі выкryвалі лозунгі, сярод якіх прысутнічала нецэнзурная лаянка. Паводле словаў капітана міліцыі, на плошчы Коласа былі менавіта лозунгі, якія – не памятае, сэнсу ня ведае. Але цывёрда перакананы, што чуў іх. "Гэта быў мітынг – там была сімволіка ў выглядзе белачырвоных кветак", – пракаментаваў на судзе Багдан Жакун.

На пытанье Кацярыны Давыдзік, што было ў яе руках, Андрэй Целіхавец адказаў: "Вашыя руки былі на маіх пляячах, пагонах і на нагах. Можа ў вас нож быў!" Аналагічныя паказаныні даў другі съведка. Як кволая дзяўчына адначасова магла шкамутаць двух здаровых міліцыянтаў, съведкі не патлумачылі.

Праваабаронца Наста Лойка паказала суду некалькі дзясяткаў здымкаў, якія зрабіла падчас затрымання. На яе думку, яны съведчаць пра незаконныя дзеяньні ў той дзень міліцыянтаў адносна Сіўчыка ды іншых актывістаў. Былі і іншыя супяречнасці ў паказанынях

съведкаў, аднак судзьдзі не звязнулі на гэта ўвагі.

У выніку актывістамі пакаралі штрафамі. Міколу Дземідзенку і Кацярыне Давыдзік судзьдзя Іна Ляўкова прысудзіла штраф у 3 базавыя велічыні (105 тысячай рублёў). Судзьдзя Аксана Рэлява пакарала Вячаслава Сіўчыка і Андрэя Кіма грашовымі штрафамі ў памеры 10 базавых велічыніяў (350 тысячай рублёў).

Варта адзначыць, што некаторы час пры затрыманні актывістамі падчас акцыяў і мітынгаў супрацоўнікі міліцыі пры складанні пратаколаў не выкарыстоўвалі артыкул 17.1 КаAP (дробнае хуліганства). І вось ізноў вярнуліся да "брыдкасплоўя".

Нагадаем, увечары 27 ліпеня ў Менску група актывістаў апазіцыі адзначала 20-годзьдзе прыняція Дэкларацыі аб незалежнасці Беларусі. Актывісты ўсклалі кветкі да помніка Якубу Коласу і пайшлі ўздоўж праспекту Незалежнасці да помніка Інні Купалы, калі іх началі затрымліваць амалаўцы. Былі затрыманыя і адвезеныя ў Савецкае РУУС Менску Вячаслаў Сіўчык, Мікола Дzemідзенка, Андрэй Кім і Кацярына Давыдзік.

"У палку сувязі – проблема з сувязьзю"

Цэлы месяц адслужыў у асобым Тыльзіцкім палку сувязі магілёўскі маладафронтавец Станіслаў Рамановіч. Яго прызвалі ў войска 30 ліпеня. Нідаўна ён даслаў на Радыё "Свабода" свой першы ліст. У лісьце Станіславу Рамановічу піша, што з камандаваннем часткі ён размаўляе па-беларуску. Праблемаў з гэтым пакуль не паўставала. Як съцвярджае актывіст, яго некалькі разоў выклікалі на гутарку да вайсковых ідэолагаў. Іх цікавіла ягоная дзеянасць на "грамадзянцы": "Яны спрабавалі даведацца, як мая ранейшая дзеянасць адабеца на маёй вайсковай службе. Даводзілі, што на "гражданцы" было адно, а цяпер трэба служыць", – адзначае Станіслаў Рамановіч.

У частку маладафронтавец прыйшоў апошнім, з дзесяцідзённым спазненінем. Цяпер, паводле яго словаў, яму даводзіцца наганяць раней прыбылых навабранцаў. Чатыры дні маладафронтавец праляжаў у вайсковым шпіталі. На "грамадзянцы", незадоўга да прызыва, яму зрабілі аперацыю на руцэ. Як сълед загаіцца яна не пасьпела. Лекары адводзілі на рэабілітацыю да трох месяцаў. Аднак іх вайсковыя калегі палічылі інакш і пастанавілі, што хлопец годны да службы. У войска ён пайшоў яшчэ з ня знятыхімі швамі. У частцы, як кажа Рамановіч, яго вызвалілі на тыдзень ад фізічнай і шыхтовай падрыхтоўкі. Потым лекары будуць вырашаць, што рабіць далей.

Станіслаў РАМАНОВІЧ.

На вайсковую службу Станіслаў Рамановіч не наракае. Харчаванье і санітарныя ўмовы лічыць добрымі.

"У палку сувязі ёсьць, аднак, праблема з сувязьзю. Тут толькі адзін таксафон. І ён не заўжды працуе. За ўесьце час службы я толькі аднойчы патрапіў з яго патэлефонавака і тое з цяжкасцю", – адзначае С. Рамановіч.

Нагадаем: сёлета ўвесну маладафронтавца адлічылі з Магілёўскага дзяржайнага ўніверсітetu імя Кулішова. Фармальная прычына – не здавальняючыя адзнакі, аднак сам юнак съцвярджае, што гэта адбылося з палітычных матываў. Пасъля адлічэння Станіславу Рамановіч збіраўся працягнуць навучанье, пасъляхова прайшоў тэставанье, аднак яго нечакана прызвалі ў войска.

Малаваў крэйдай – атрымай штраф...

24 жніўня Салігорскі суд пакараў штрафамі двух маладафронтавцаў. Андрусу Тычыну і Рыгору Астапеню абвінавацілі ў непадпарадкованні міліцыі і прысудзілі штраф у 700 тысячай рублёў.

Нагадай стала акцыя, прымеркаваная да дня падпісання Дэкларацыі аб незалежнасці. 27 ліпеня маладафронтавцы зьбіраліся зладзіць конкурс малюнкаў крэйдай на асфальце.

Сярод затрыманых у той дзень былі таксама Іван і Ільля Шылы. На цяперашні час яны зъехалі, а суды над актывістамі перанесены пад іх уласнай просьбай. Пра гэта паведаміў актывіст Маладога Фронту Аляксей Валабуеў.

"Андрусу Тычыну і Рыгору Астапеню далі па 700 тысячай штрафу. Аштрафавалі за непадпарадкованне міліцыі. Адзін хлопец быў не з Маладога Фронту. Ён проста малаваў крэйдай, і яго выпадкова затрымалі", – распавёў А. Валабуеў.

Нагадаем: Конкурс малюнкаў у Салігорску 27 ліпеня сарвалі міліцыя. Як толькі ўдзельнікі начали малаваць крэйдай на асфальце, міліцыянты затрымалі шасціцярых юнакоў: Івана Шылу, Аляксея Валабуева, Рыгора Астапеню, Андрусу Тычыну, Ільлю Нагорнага, Сяргея Герановіча. На кожнага з шасці затрыманых склалі па два пратаколы: за ўдзел у несанкцыянованым мерапрыемстве і за непадпарадкованніе супрацоўнікам міліцыі. У Салігорску штогод ладзіцца конкурс малюнкаў, прымеркаваны да гадавіны абвяшчэння Дэкларацыі аб незалежнасці.

Мікола УЛАСЕВІЧ:

"Справа цалкам сфабрыкаваная"

23 жніўня ў Астравецкім судзе разглядалася справа Мікалая Уласевіча. Старшыню Астравецкай раённай арганізацыі АГП абвінавачвалі ў непадпарадкованыні пажарнікам, якія прыйшлі да яго, каб правесыці праверку ў хаце. Сам Мікалай Уласевіч лічыць гэту справу цалкам сфабрыкаванай.

Яшчэ ў мінульым годзе Мікола Уласевіч зъяўярнуўся ў мясцовыя органы ўлады з тым, каб па сваім хатнім адрасе зарэгістраваць раённую суполку Аўяднанай грамадзянскай партыі, сябрам якой ён зъяўляецца. Пажарны інспектар, правёўшы абслулаваныне, адмовіў у рэгістрацыі і напісаў больш за 10 прадпісанняў, якія трэба было выпраўіць. Паводле словаў Уласевіча, гэта былі дробныя прадпісанні кшталту: прыбраць старыя рэчы з гары, адсунуць газавую пліту на 20 см ад съцяны і г. д. Большасць з іх, якія Уласевіч палічыў рэальнымі, ён выпраўіў. Аднак з кожнай наступнай праверкай пажарныя інспектары, паводле яго словаў, патрабавалі выкананья новых прадпісанняў. Уласевіч, у сваю чаргу, пачаў пісаць скаргі іх кіраўніцтву ў вобласць і нават міністру МНС.

Апошні раз пажарныя інспектары ішлі да Уласевіча з праверкай выкананья прадпісанняў 25 чэрвеня, у дзень народзінаў Уласевіча, і спаткалі яго недалёка ад крамы. Уласевіч сказаў, што ня пойдзе разам з імі дамоў, паколькі іх патрабаваныні носяць незаконныя харктар.

Пазней гэта і стала прадметам разгляду ў судзе. У матэрыялах адміністрацыйнай справы, якую заявілі супраць яго, Мікола Уласевіч знайшоў перапіску начальніка раённага КДБ С. Шмурэя з начальнікам Астравецкага РАНС Г. Колтунам. У адным з лістоў начальнік раённага КДБ просіць правесыці паўторную праверку прадпісанняў пажарнага інспектара ў доме Уласевіча, а ў другім начальнік

Мікола УЛАСЕВІЧ.

Астравецкага РАНС рапартуе, што Уласевіч не ўпусціў інспектара ў дом і аб гэтым правапарушэнні паведамлены ў прокуратуру.

Гэту перапіску Мікалай Уласевіч і лічыць аператыўнай распрацоўкай сьпецслужбау у адносінах да яго асобы з тым, каб перашкодзіць яму займацца палітычнай дзейнасцю. Суд, паводле словаў Уласевіча, ягоныя аргументы пакінуў без увагі і цалкам заняў пазіцыю дзяржаўнай структуры.

На паседжаныні суда 23 жніўня высыветлілася, што Мікалай Уласевіч не даваў падставаў не праводзіць праверку. Аднак канчатковое раешэнне суда наўрад ці будзе справядлівым. Так лічыць старшыня Гарадзенскай абласной арганізацыі АГП Юры Істомін, які прысутнічаў на паседжаныні.

На судзе выступілі асноўныя съведкі. У сваю чаргу Мікалай Уласевіч заявіў шэраг хадайніцтваў, з якіх было прынятае толькі адно.

"Высыветлілася (і гэта пацвердзілі съведкі), што Мікалай Уласевіч не даваў падставаў не праводзіць праверку, з якой прыехалі пажарныя інспектары", – распавядае Юры Істомін. – Ён сам падаў заяву, каб разъясняць іх у сваёй хаце раённую

арганізацыю АГП і быў зацікаўлены, каб гэты працэс скончыўся як мага хутчэй. Адметна яшчэ і тое, што праверку вырашылі правесыці менавіта ў дзень народзінаў спадара Уласевіча".

Далейшай падзеі, паводле съведчанняў, выглядалі так. Калі пажарныя пад'ехалі, Мікалай Уласевіч выйшаў з хаты і сказаў, што не давярае ім, бо яны наўмысна зацягаюць працэс, і што не жадае, каб праверку праводзілі без законных на тое падставаў. І пайшоў далей па вуліцы. Пры гэтым істотна, што ўладальнікам хаты зъяўляецца ян, а яго жонка. Аднак да жонкі пажарныя інспектары не зъяўярнуліся.

"Верагодна, што гэтыя паказанні съведак пацвердзяць правату Міколы Уласевіча", – лічыць Юры Істомін. – Але тое, што асноўныя хадайніцтвы Уласевіча былі адхіленыя, дае падставу меркаваць, што раешэнне суда ня будзе справядлівым. Да таго ж частка матэрыялаў была вынятая са справы. Сярод іх – адысловы ліст за подпісам кіраўніка раённага аддзелу УКДБ, каб гэтую справу супрацоўнікі МНС давялі, як кажуць, да лагічнага завяршэння. Усё гэта съведчыць пра тое, што справу супраць Уласевіча замовіў раённы аддзел УКДБ. Таму пажарныя ня могуць сказаць, што ўсё іх патрабаваныя выкананыя, што ўсё нармальна ў спадара Уласевіча з хатай, і можна зарэгістраваць раённую арганізацыю АГП. Яны маральна залежаць ад раешэння УКДБ".

24 жніўня ў Астравецкім судзе быў агучаны прысуд актывісту АГП Міколу Уласевічу. Суд пакараў яго буйным грашовым штрафам. Яго прызналі вінаватым у непадпарадкованыні пажарным інспектарам. Мікола Уласевіч з раешэннем суда ня згодны, лічыць яго палітычна мэтававаным і мае намер аблскардзіць гэтае раешэнне ў вышэйшай інстанцыі.

адвэзьлі ў Ленінскі РАУС Магілёву, дзе былі канфіскаваныя буклеты, прысьвечаныя правам жанчын.

"Паводзілі міліцыянты сябе карэктна, аднак я на іх усё адно напісаў скаргу. Нас пратрымалі чатыры гадзіны замест трох. Не далі мне копіі пратаколу правапарушэння, а таксама не далі азнаёміца з матэрыяламі справы. Я доўга дамагаўся, каб мяне азнаёмілі з пратаколамі канфіскацыі. На ўсе мае патрабаваныні мне адказвалі, што не паложана", – распавёў В. Шчукін.

Як паведаміў Валеры Шчукін, міліцыянты склалі пратакол незаконнай перавозкі друкаванай прадукцыі. Буклеты застануцца ў міліцыі, назначае праваабаронца, да суда, які мае вызначыць, што з імі рабіць далей. Разам з праваабаронцамі быў затрыманы актывіст кампаніі "Наш дом" Віктар Калеснік.

Неспакойныя выходныя

ДОБРУШ. 7 жніўня супрацоўнікі дэпартаменту аховы МУС затрымалі актывістаў "Руху "За Свабоду" Сяргея Сыцепанца і Яўгена Суворава. Як паведаміў БелагАН старшыня гомельскага аддзялення руху "За Свабоду" Пётро Кузыняцоў, маладыя людзі распаўсюджвалі на мясцовым рынку канверты з тэзамі перадвыбарнай праграмы Аляксандра Мілінкевіча і анкеты. Раздача інфармацыйных матэрыялаў праходзіла ў рамках кампаніі "Народная праграма". Пратаколу не складалі, інфармацыйныя матэрыялы таксама не забіралі", – дадаў Кузыняцоў.

ГАРОДНЯ. На аўтавакзале ў Горадні 8 жніўня міліцыянты затрымалі Міколу Баўсюка – каарды-

натара аргкамітэту Беларускай хрысьціянскай дэмакратыі. У яго на руках былі асобнікі газеты "Крыніца". Яго даставілі ў Кастрычніцкі РАУС, дзе былі канфіскаваныя ста асобнікі газеты "Крыніца", калі сямідзесяці буклетаў выбарчай праграмы старшыні аргкамітэту БХД Вітала Рымашэўскага і некалькі дзясяткаў бланкаў для збору подпісаў аб перадачы каталікам былога кляштару ў Менску. Міліцыянты склалі пратакол канфіскацыі друкаванай прадукцыі, пакінулі яе для дзясяцідзённай праверкі. Спадара Баўсюка адпусцілі.

МАГІЛЁЎ. У нядзелью, 8 жніўня магілёўская міліцыя затрымала праваабаронцу Валеру Шчукіну. Яго

Съвяткаваў дзень народзінаў – аштрафавалі за мітынг

Суд Івацэвіцкага раёну 4 жніўня аштрафаваў на 700 тысячаў рублёў маладога жыхара гораду "за парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавага мерапрыемства або пікетаваньня". Такім мерапрыемствам, на думку міліцыянеру, стала адзначэнне дня народзінаў юнака.

Віталь, жыхар гораду Івацэвічы, ня першы год адзначае свой дзень народзінаў на прыродзе ў вялікай кампаніі. На бераг Шчары сёлете праз інтэрнэт, праз знайомых запрашаліся ўсе ахвотныя адпачыць і адзначыць дзень народзінаў сябра. Міліцыянты палічылі, што на мерапрыемства сабралася каля 400 чалавек, а гэта размах масавага мерапрыемства, на правядзенне якога неабходны дазвол. Паводле міліцыянеру, правапарушэнне заключаецца ў тым, што інфармацыя пра съвяткаванье была ў інтэрнэце. Гэта стала падставай для складання пратаколу паводле артыкулу 23.34 Адміністрацыйнага кодэкса "За парушэнне парадку арганізацыі і правядзення масавага мерапрыемства або пікетаваньня".

Складу злачынства не было

Бабруйскі гарадскі суд 31 жніўня пайторна разгледзеў справу па абвінавачаныні кіраўніцы Магілёўскай абласной арганізацыі БХД Таісы Кабанчук у супраціве міліцыянтам пры затрыманні 25 сакавіка.

Пасля двух з паловай гадзінаў разгляду і выступлення восьмі съведак судзьдзя пастановіла закрыць справу з-за адсутнасці складу злачынства.

"Судзьдзя намагалася даведацца, на якой падставе міліцыянты Мінін і Шкрадзюк, якія мяне затрымлівалі, падрыхтавалі рапарт аб tym, што я аказвала супраціў. Аднак яны ня здолелі гэтага растлумачыць. Я мяркую, што судзьдзя вымушана была вынесці справядлівыя вырак, бо, па-першое, справа была яўна "шытая белымі ніткамі". А падругое, напярэдадні выбараў улады, напэўна, ня хоцуць даваць нагоду негатыўна ацэньваць іх дзеяньні", – паведаміла Таіса Кабанчук.

Нагадаем: Таісу Кабанчук затрымалі 25 сакавіка на бабруйскім чыгуначным вакзале, калі яна зьбіралася сесьці ў цягнік на Менск, каб удзельнічаць у съвяткаваньні Дня Волі. Жанчына паведаміла, што міліцыянты пашкодзілі ёй руку і зламалі акуляры. Яны тлумачылі, што нібыта маюць інфармацыю, паводле якой Таіса перавозіць наркотыкі. У пастарунку міліцыі

"Была інфармацыя ў Інтэрнэце пра арганізацыю мерапрыемства. Таму там сабралася шмат людзей. У наш РАУС паступіла адна заява, паводле якой справа перададзена ў падатковую інспекцыю. Паводле заявы, уваход на мерапрыемства быў платны – у памеры 20 тысячаў рублёў. Толькі дзякуючы тому, што на мерапрыемстве прысутнічаў нарад міліцыі, там не адбылося надзвычайнных здарэнняў. Увогуле там усе былі п'яныя", – патлумачылі міліцыянты.

Сам імяніннік, Віталь, кажа, што ня можа зразумець, чаму яго аштрафавалі. З матэрыяламі, якія сабралі міліцыянеры, ён не пагаджаецца. Што да заявы пра платны уваход, то гэта недакладная інфармацыя: "Само мерапрыемства прыйшло бяз нейкіх непрыемнасцяў. Калі былі скрадзеныя тэлефоны, то павінны быць адпаведныя заявы, калі было шмат п'яных, дык тады павінны былі быць складзеныя пратаколы ДАІ. Я пазней даведаўся ў бальніцы, што на медыцынскае асьвежчанье тады быў завезены толькі адзін чалавек. Але гэта быў

нейкі трактарыст СПК, які да мяне ня меў нікага дачынення", – распавяў сп. Віталь.

Адзін з удзельнікаў імпрэзы, Валер, кажа, што на самой справе гэтулькі народу не было. Сабралася, штопрайды, даволі шмат людзей, але ўсё прайшло спакойна: "Было сапраўды і вельмі цікава, і арганізавана прыстойна. Людзі захацелі адпачыць і выехалі за 26 кіламетраў ад раённага гораду. Сапраўды, там было шмат людзей, але не 400, як сцьвярджалі міліцыянеры. Гэта не глядзелася як мітынг ці парад. Не магло ісці гаворкі і пра нейкую цісканіну".

Валер кажа, што ў раёне складана з адпачынкам для моладзі. Афіцыйныя дыскатэکі на плошчы заўсёды праводзяцца паводле адной і той жа праграмы з году ў год. Арганізаторам дня народзінаў, у тым ліку і Віталю, з аддзелу культуры паступіла прапанова арганізаваць нешта падобнае на прыродзе афіцыйна ад мясцовага Дому культуры. Віталь кажа, што пасля суда гэтая прапанова проста съмеху вартая.

Затрыманье правамерна?

Намеснік старшыні рэспубліканскага грамадзкага аб'янання "Перспектывы", сябра Свабоднага прафсаюзу Беларускага Віктар Чайкоўскі атрымаў адказ з Берасцейскага ўпраўлення ўнутраных справаў на сваю скаругу адносна гвалтоўнага затрыманні на цэнтральным чыгуначным вакзале ў Берасці.

З дасланаага адказу вынікае, што звязаныні супрацоўнікаў міліцыі па яго затрыманні і вобшуку правамерныя, паколькі быў ананімны званок пра тое, што Віктар Чайкоўскі правозіць літаратуру, якая ўтрымлівае паклён на прэзідэнта.

Паводле словаў Чайкоўскага, у пратаколе асабістага затрыманні і вобшуку напісаныя пра літаратуру інакш: "У пратаколе напісана, што мы перавозім літаратуру антыіздзяржайнага зъместу, а ў адказе з упраўленнем "літаратуру, якая ўтрымлівае паклённікі зъмест на прэзідэнта".

Не пагадзіўся з высновамі супрацоўнікаў абласнога УУС і юрыст-праваабаронца Раман Кісьляк: "Лічу затрыманніе і вобшук Віктара Чайкоўскага парушэннем яго права на свабоду і асабістую недатыкальнасць". Віктар Чайкоўскі пераследуеца за сваю грамадзянскую актыўнасць, свае погляды і іх распаўсюджванне. Затрыманніе Чайкоўскага па ананімным званку парушае яго грамадзянскія права. Віктар Чайкоўскі намераны ў далейшым аскарджаць дзеяньні супрацоўнікаў міліцыі.

Taïsa KABANCHUK.

пасля перагляду рэчаў на Таісу Кабанчук склалі пратакол за непадпрадкаванье міліцыянтам. Яе хацелі судзіць у дзень затрымання, але чанчына запатрабавала адваката. Таіса заяўвала, што яе затрымалі выключна з палітычных меркаваньняў.

Прызначаны на 31 сакавіка суд быў перанесены.

Пазней Кабанчук паведаміла, што Бабруйскі суд разгледзеў справу пра супраціў міліцыянтам і прызнаў яе вінаватай, але вырашыў не караць. То бок справа была разгледжаная без прысутнасці абвінавачанай. Таіса Кабанчук падала з гэтага нагоды скаругу ў прокуратуру. Цяпер Бабруйскі суд быў вымушаны разгледзець справу наноў, паведамляе прэсавая служба БХД.

Міхась Башура застаецца за кратамі

6 жніўня каля сваёй кватэры быў затрыманы актыўіст кампаніі "Гавары праўду" Міхась Башура. А 17-й гадзіне ў дзьверы здыманай Mixasem Башурам кватэры пагрукаў чалавек у цывільным. Ён па-панібрацку прапанаваў Башуру выйсьці паразмаяльць. Той адмовіўся і дэзвярэй не адчыніў. Аднак чалавек у цывільным не сышоў. Калі а 19-й гадзіне Башура мусіў выйсьці з кватэры па справах, яго перастрэлі і настойліва пропанавалі праехаць у Савецкі РУУС. На актыўіста склалі пратакол, затрымалі на трое сутак і зымасыцілі ў турму на Акрэсціна. 9 жніўня тэрмін заключэння пад вартай быў працягнуты да дзесяці дзён.

16 жніўня Mixasem Башуру было прад'яўлена абвінавачанье па частках 1 і 2 артыкулу 380 Крымінальнага кодэкса "Падробка, выраб, выкарыстанье альбо збыт падробных дакументаў, штампаў, печатак, бланкаў". Два гады таму, выступаючы даручнікам жонкі, якая брала крэдыт, Башура нібыта прадаставіў даведку аб заробку, у якой былі завышаныя даходы. За гэта актыўіст кампаніі "Гавары праўду" пагражае 3 гады зняволенныя, альбо грашовы штраф ці 5 гадоў аблежавання волі. Міхась Башура не признае сябе вінаватым і тлумачыць усё памылкай пры разьліках прыбыткай.

Справу вядзе міліцыя Савец-

Міхась БАШУРА.

Міхасю Башуру. Дадзенае судовае рашэнне абскарджана ў Менскім гарсудзе. Па хадайніцтве адвакаткі яе падаабаронны пераведзены ў Жодзінскую СІЗА.

30 жніўня адвакат Тамара Сідарэнка наведала ў Жодзінскім съедчым ізаляторы актыўіста кампаніі "Гавары праўду" Mixasem Башуру. Гэта было першая сустрэча адваката з падаабаронным з 18 жніўня, калі Mixasem Башуру перавялі з менскага ізалятару ў Жодзінскі.

"На ўмовы ён ня скардзіўся. Ка-заў, што добра контактуе з суседзямі па камеры, няма проблемаў і з адміністрацыяй ізалятору. Напісаў на волью ліст, да жонкі, але з волі пакуль нічога не атрымліваў. Пра справу мы амаль не гаварылі", – паведаміла Тамара Сідарэнка.

31 жніўня Менскі гарадзкі суд адмовіўся вызваліць з-пад варты актыўіста кампаніі "Гавары праўду" Mixailem Башуру. З адпаведнай касацыйнай скаргай звязалася яго адвакат Тамара Сідарэнка. Менгарсуд палічыў, што Башура быў узяты пад варту законна, паколькі ў дачыненьні да яго ўзбуджаная крымінальная справа за падробку дакументаў.

Паводле словаў адваката, у Беларусі наўрад ці знайдуцца людзі, якіх заключалі пад варту па тым артыкуле Крымінальнага кодэкса, які інкрымінуецца Башуру.

Мікалай Аўтуховіч:

"Відаць, сядзець мне тут 5 гадоў..."

4 жніўня стала вядома, што Ваўкаўскі прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч знаходзіцца ў выпраўленчай калоніі №5 у Івацэвічах. Пра гэта паведаміў праваабаронца Алег Воўчак. Інфармацыя пра тое, што Аўтуховіча накіравалі ў калонію "Ваўчыныя норы" не адпавядае сапраўднасці – "Ваўчыныя норы" знаходзіцца пад Берасцем, а ВЧ №5 узмоцненага рэжыму – у Івацэвічах.

Гэткую тэрміновую адпраўку па этапе Мікалай Аўтуховіч тлумачыць тым, што адміністрацыя СІЗА №1 Менску спалохалася яго заявы аб падтрымцы дэмакратычных кандыдатаў у прэзідэнты.

Як адзначыў Алег Воўчак, Мікалай Аўтуховіч цяпер як быццам "знаходзіцца на рэабілітацыі" – умовы ўтрымання ў СІЗА №1 і ВЧ-5 моцна адрозніваюцца ў лепшы бок.

21 жніўня праваабаронца Алег Воўчак падзяліўся звесткамі з першага ліста, дасланага Мікалаем Аўтуховічам з калоніі. Аўтуховіча пасыля карантыну зымасыцілі ў 13-ы атрад, пачываеца вязень нядрэнна. Раней Аўтуховіч не выключаў, што пачне галадоўку пратэсту, калі ня будуть лячыць зубы, але днімі вязню

далі абязнанье неўзабаве пачаць лячэнне і таму пра галадоўку пакуль гаворка не ідзе.

Алег Воўчак плануе перадаць сябру ў калонію блэндэр для апрацоўкі ежы, каб было лягчэй есьці. Той блэндэр, які быў у Аўтуховіча ў менскім ізаляторы, яму не ўдалося захапіць з сабой ў калонію, бо на этапе яго адправілі ноччу, ня даўшы сабраць речы. Дарэчы, Аўтуховіч паведаміў пра такую асаблівасць этапаванья з Менску ў Івацэвічы: болей за 5 сутак давялося прабыць у Баранавіцкім ізаляторы, дзе ўмовы ня лепшыя з-за перанаселенасці. Чаму вязнаму гэта доўга тримаюць на этапе, праваабаронцу незразумела. І вось яшчэ што, паводле словаў Алега Воўчака, распавёў, Мікалай Аўтуховіч.

"Ён, відаць, разгублены, што пра яго справу быццам як і сталі забываць. Дамагліся, што знялі аблінавачанье ў тэрарызме, а з астатнім зымрыліся".

Алег Воўчак працытаваў словаў з ліста Аўтуховіча: "Відаць, давядзецца мne сядзець тут усе 5 гадоў..." .

Праваабаронца заклікае людзей, якім не абыякавы лёс Мікалай Аўтуховіча, ліставацца з ім па адрасе: "Івацэвічы-3, выпраўленчая установа

№5, атрад №13, Аўтуховічу Мікалаю Мікалаевічу".

30 жніўня адвакат Павел Сапелка наведаў у калоніі свайго падаабароннага Мікалая Аўтуховіча. "Падаў наглядную скаргу, а так ўсё ідзе сваёй хадой. Мікалай Аўтуховіч разьмешчаны ў атрад, уцягваеца ў турэмны быт, прызываеца ў яго справу падчас съездзіцтва", – паведаміў Павел Сапелка.

Здароўе вязня адвакат ацаніў як нармальнае, але дадаў, што да абязнанага лячэння зубоў, на чым настойваў Аўтуховіч, справа дагэтуль не дайшла.

Тым часам праваабаронца Алег Воўчак паведаміў, што речы Аўтуховіча, якія засталіся на Валадарцы, ўдалося забраць і, што магчыма, іх перашлюць Аўтуховічу. Сябры ўжо адправілі М. Аўтуховічу у калонію тэлефонную картку і адзін раз ён пазваниў.

"Прасіў адваката рыхтаваць скаргу, чаму не прыцягваюць да адказнасці тых съедчых, якія падраблялі доказы ў ягонай крымінальнай справе", – распавёў праваабаронца.

"Антыпалітычна накіраванасьць"

Віншаваньне з Днём Незалежнасці названае самаўпраўствам...

18 жніўня старшыня Гомельскай абласной арганізацыі АГП Васіль Палякоў быў выкліканы ў Цэнтральны райадзел міліцыі, дзе ў дачыненіі да яго старшы інспектар аддзелу прафілактыкі правапарушэнняў Уладзіслаў Шукель склаў адміністрацыйны пратакол за самаўпраўства.

Маёр міліцыі заявіў, што да адказнасці будуць прыцягнутыя і іншыя ўдзельнікі акцыі, затрыманыя ў абласным цэнтры падчас распаўсяду віншавальных улётак ад АДС 26 ліпеня ў дзень 20-годзідзя абвяшчэння беларускай незалежнасці. Супрацоўнікі міліцыі ўгледзелі ў тэксце інфармацыю "антыхалітычнай накіраванасьці".

"Я напісаў скаргу на наша незаконнае затрыманьне. Мяне выклікалі ў міліцыю. Я думай для таго, каб разабраца з маёй скаргай, але аказаўлася, што пакараць вырашылі не міліцыянтаў, а мяне. Абвінавачаныне "высмактана" з пальца, мне прад'яўляюць прэтэнзіі ў дзейнасці ад імя незарэгістраванай арганізацыі, паколькі мы распаўсядджвалі ўлёткі ад імя каардынатора Савету Аб'яднаных дэмакратычных сілай. Прычым тут свавольства, мне не

зразумела?" – абураецца Васіль Палякоў.

Запрашэнне па тэлефоне на размову да маёра В. Шукеля ўжо атрымаў і праваабаронца Анатоль Паплаўны, які заявіў, што без позвы ён ездзіць толькі да цешчы. Праз гадзіну пасля званка маёр асабіста прывёз дадому позму праваабаронцу.

"Я запатрабаваў позму, бо не ўпэўнены ў правамернасці дзеянняў міліцыі. Канфіскацыя віншавальных улётак прайшла з шматлікім парушэннемі адміністрацыйнага кодэкса. Не запрасілі панятых, у пратаколе не выклалі тэксту канфіскаваных улётак. Як вядома, за дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі ў нашай краіне ўстаноўлена наявіт крымінальная адказнасць. 18 жніўня супраць мяне таксама складзены адміністрацыйны пратакол за самаўпраўства. Маёр У. Шукель перад складаннем пратаколу не растлумачыў мне правы і абавязкі, таксама адмовіўся весьці адміністрацыйны практыкі на беларускай мове, заявіўшы, што я павінен разумець рускую мову", – падкрэсліў Анатоль Паплаўны.

Варта адзначыць, што раней

Анатоль ПАПЛАУНЫ.

міліцыя па дадзеным артыкуле апанентаў улады не пераследавала. Відавочна, напярэдадні надыходзячай прэзідэнцкай кампаніі ўлада вынаходзіць супраць сваіх апанентаў новыя метады адміністрацыйнай практикі. Санкцыя прад'яўленага актыўістам у віну артыкулу 23.39 КаAP прадугледжвае штраф ад двух да дзесяці базавых велічыні.

Міжнародны дзень моладзі па-беларуску

Актыўісты кампаніі "Гавары праўду" адзначылі Міжнародны дзень моладзі, заснаваны ААН, і перадалі ў Міністэрства адукацыі свае крытычныя ацэнкі працы камітэту па моладзі пры гэтым міністэрстве.

Міхась Пашкевіч адразу паведаміў журналістам, што акцыя не палітычная і будзе складацца з двух частак. Напачатку актыўісты паспрабавалі паказаць на плакатах каляндар звычайнага маладога

беларуса. Аднак людзі ў цывільным і з рацыямі выхапілі з рук актыўістай плакаты і паграсілі разысьціся "пахарошаму". Таму актыўісты "Гавары праўду" вымушаны былі перайсьці да другой часткі "святкавання" Дня моладзі. У Міністэрства адукацыі была перададзена петыцыя, з заклікам ліквідаваць Упраўленне па спраўах моладзі пра Міністэрстве адукацыі

"Мы перадаем спадару Радзько-

ву дакумент, у якім раскрываецца марнасць існавання ўпраўлення па спраўах моладзі. Упраўленне па сутнасці нічога няробіць у нашай краіне. Таму мы заклікаем Міністэрства адукацыі быць ашчаднымі і не выдаткоўваць дарма свае рэсурсы", – патлумачыў Міхась Пашкевіч журналістам.

Актыўістам кампаніі "Гавары праўду" прапанавалі кінуць петыцыю у паштовую скрыню. Аднак маладыя людзі ўсё ж такі сустрэліся з памочнікам міністра адукацыі і перадалі дакумент яму ў руку. Той у сваю чаргу паабяцаў, што петыцыя будзе разгледзена адпаведна працэдурами падобнага кшталту документаў. Пасля перадачы звароту супрацоўнікі міліцыі, што загадзя дзяжурылі каля месца правядзення мерапрыемства, затрымалі Міхася Пашкевіча.

Апрача гэтага ў часе мерапрыемства супрацоўнікі міліцыі ўжылі сілу супраць журналістаў газеты "Наша Ніва" Юліі Дарашкевіч і Радыё Свабода Галіны Абакунчык, аднак да затрымання рэпарцёраў справа не дайшла.

13 жніўня Маскоўскі суд Менску аштрафаваў актыўіста кампаніі "Гавары праўду" Міхася Пашкевіча на 1 мільён 400 тысячай рублёў. Пашкевіч признаны вінаватым у арганізацыі несанкцыянованай акцыі да Міжнароднага дня моладзі, які адзначаецца 12 жніўня.

Міхась ПАШКЕВІЧ перадае петыцыю памочніку міністра адукацыі.

Фрылансеры па-за законам

Тацьцяну Бублікаву папярэдзілі за журналісцкую дзейнасьць

10 жніўня сябра ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў" Тацьцяна Бублікава атрымала ад Гомельскай абласной пракуратуры папярэджанье аб недапушчальнасці парушэння закону "Аб СМИ". Паводле дакумента, Т. Бублікава займаецца журнаглісцкай дзейнасцю незаконна, бо яна мае працоўных і іншых стасунку са сродкамі масавай інфармацыі. Пракуратура Гомельскай вобласці зацікавілася журналісцкай дзейнасцю Тацьцяны Бублікавой на падставе заявы грамадзяніна Віктара Лебяшкова. Спадар Лебяшкоў, які працуе аграномам у калгасе "Урыцкае", 30 чэрвеня даў Тацьцяні Бублікавой і "невядомаму маладому чалавеку" каментар на тэму ўплыву съпёкі на расыліны і ўраджай. Пазней аграному стала вядома, што яго інтэрв'ю было ў эфіры польскага спадарожнікаўага тэлеканалу "Белсат".

У заяве спадар Лебяшкоў паведаміў, што дакументамі здымачнай групы не цікавіўся і не даваў згоды на паказ яго інтэрв'ю ў эфіры "Белсату". Аграном папрасіў "правесці" праверку законанасці дзейнасці Т. Бублікавой і невядомага маладога чалавека ад імя тэлеканалу "Белсат".

У ходзе праверкі, якую праводзіла пракурор Алеся Рабцева, Тацьцяна Бублікава патлумачыла, што сапраўды сустракалася з Віктарам Лебяшковым, каб узяць каментар аб засушлівым надвор'і. Аднак гэта было ў рамках супрацоўніцтва з прыватнай польскай фірмай "N.E.W. S. Informacie", з якой яна мае дамову ад пачатку 2010 году. Паводле дамовы, выканану́ца мае прадстаўляльцівідэаматэрыйялы на замову польскага боку. На згаданую фірму не ўскладзены функцыі рэдакцыі СМИ.

"Я ні з якімі сродкамі масавай інфармацыі не супрацоўнічаю – ні з беларускімі, ні з замежнымі. Пасьведчаныне журналіста ў мяне адсутнічае, – адзначыла ў тлумачэннях сябра БАЖ. – Я лічу, што заканадаўства аб сродках масавай інфармацыі ці якога-небудзь іншага не парушаю".

У выніку Тацьцяна атрымала папярэджанье, падпісане пракурорам вобласці Валянцінам Шаевым. У дакумэнце гаворыцца: "Як устаноўлена праверкай, Вы, на мяочы працоўных ці іншых дагаварных адносінай са СМИ і на мяочы акрэдытацыі пры МЗС у якасці карэспандэнта замежнага СМИ, ажыццяўлялі журналісцкую дзейнасць, што зьяўляеца парушэннем Закону "Аб сродках масавай інфармацыі".

У канцы пракурор папярэджвае, "што ў выпадку пайторнага парушэння заканадаўства аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі Вы будзеце прыцягнутыя да больш строгай адказнасці".

"У кабінце пракурора я доўга не магла зразумець, у чым сутнасць па-

рушэння закону "Аб СМИ", – расказала Т. Бублікава Службе маніторынгу БАЖ. – Алеся Рабцева тлумачыла мне разы трэ, што журналіст мусіць мець дамову са СМИ ці акрэдытацыю, а інакш, паводле закону, нельга. А тое, што мая фірма – не рэдакцыя, маўляў, на мае значэння. Галоўнае, што мая дзейнасць – гэта журналістыка, але такая, якая не прадугледжана законам...

Вось і атрымліваецца, што я, працуічы фрылансерам, учыняю правапарушэнне. Пракурор мне сказала, што, магчыма, наша заканадаўства аб СМИ не такое сучаснае, як у суседзяў і на Захадзе, але гэта яе праца, і яна мусіць кіравацца гэтым законам. Ад усьведамленыя абсурду сітуацыі я нават расплакалася. Выходзіць, заканадаўцы прымушаюць мяне ці то перастаць займацца фрылансам, ці то зъехаць туды, дзе гэта на будзе злачынствам. Вядома, ёсьць яшчэ адно выйсцце – удасканаліць наша заканадаўства аб СМИ, увесці ў яго паняцце аб журналістах-фрылансерах. І мне зараз падаецца, што гэта можа стаць важным у дзейнасці БАЖ."

З моманту ўступлення ў сілу новага закона "Аб СМИ" (8 лютага 2009 года) органамі пракуратуры і КДБ журналістам было вынесена каля двух дзесяткаў вусных і пісьмовых папярэджаньняў за супрацоўніцтва з замежнымі СМИ.

"Я б рэкамендаваў усім журналістам, што трапляюць у такую сітуацыю, абскарджаўца гэтыя папярэджаньні – аж да Камітэту па правах чалавека ААН, – раіць намесьнік старшыні ГА "БАЖ" Андрэй Бастунец. – Прадстаўнікі беларускіх уладаў працягваюць дэмантраваць абмежавальны падыход да журналісцкай дзейнасці і свабоды выказваньня наогул. Ён супярэчыць на толькі цывілізаваным нормам, але і міжнародным абавязкам Беларусі. Ратыфікаўшы Міжнародны пакт аб грамадзянскіх і палітычных правах, наша дзяржава гарантавала свабоду "шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць ўсякага роду інфармацыю і ідэі, незалежна ад дзяржаўных межаў, вусна, пісьмова альбо сродкамі друку... альбо іншымі способамі на свой вы-

Тацьцяна БУБЛІКАВА.

бар". Падкрэсліваю: незалежна ад дзяржаўной мяжы і любымі сродкамі на свой выбар, а не на выбар пракурора ці іншага службовца.

Зайважу, што нормы аб гэтым утрымліваюца і ў законе "Аб аўтарскім праве і сумежных правах", і "Аб культуре ў Рэспубліцы Беларусь".

Што тычыцца непасрэдна журналісцкай дзейнасці, то заўважу, што ў законе "Аб СМИ" паняцця "журналіст"… няма. У ім утрымліваецца толькі вызначэнне "журналіст сродку масавай інфармацыі", якое, натуральна, не ахоплівае ўсёй журналісцкай супольнасці, асабліва з улікам хуткасці развязвіцца інтэрнэту.

У той жа час, гэтае вызначэнне не забараняе журналісцкай дзейнасці без "прывязкі" да канкрэтнага СМИ, у рэжыме "фры-ланс" – калі журналіст рыхтуе матэрыялы "на сваю рысыку" і прапаноўвае іх розным выданьням, тэлерадыёкампаніям ці прадзюсэрскім фірмам. На жаль, прадстаўнікі дзяржаўных органаў спрабуюць пакінуць фрылансеру па-за законам. Але ж гэта, паўтаруся, разыходзіцца на толькі з ёўрапейскай практикай і міжнароднымі абавязальніцтвамі нашай краіны, але і з уласным унутраным заканадаўствам. Якое, дарэчы, мусіць падпрадкодавацца гэтым міжнародным абавязальніцтвам".

Паводле прэс-службы "БАЖ".

Падатковая цісьне на "Бобруйскі кур'ер"

Галоўнага рэдактара недзяржаўнай газеты "Бобруйскі кур'ер" Анатоля Санценку 13 жніўня выклікалі ў мясцовую падатковую інспекцыю, дзе катэгарычна запатрабавалі ўнесці зъмненіні ў штатны расклад і павысіць аклады супрацоўнікам. Падаткавікі патлумачылі, што зрабіцца гэта неабходна ў адпаведнасці з рашэннем Бобруйскага гарвыканкаму. Кіраўнік выданьня папрасіў прадстаўвіць яму пісьмовае прадпісанье на гэты конт. Замест гэтага А. Санценку прыграzielі перадаць дадзеныя на "Бобруйскі кур'ер" у Камітэт дзяржаўнага кантролю.

Галоўны рэдактар лічыць, што цяпер адбываецца перадвыбарная "лакіроўка рэчаіснасці". То бок – хочаш на хочаш, а павышай заробак супрацоўнікам да вызначанага дзяржавай узроўню. "Гэта і ёсьць класічная праява яшчэ сталінска-брэжнэўскай адміністрацыіна-каманднай сістэмы", – мяркне А. Санценка.

Нагадаем, што "Бобруйскі кур'ер" – адно з найстарэйшых выданьняў рэгіёну (быў заснаваны ў 1914 г., закрыты ў 1920, аднавіў выхад у 1990 г.). У лютым 2007 году прадпрыемствы "Саюздруку" ў аднабаковым парадку скасавалі дамоўленасці з выданьнем. У ліпені 2009 г. "Бобруйскі кур'ер" вярнулі ў кіёскі.

Абсурднае і бяздоказнае абвінавачанье...

Заява ГА "БАЖ" з нагоды адкрытага ліста старшыні БКДП А. Ярашука

Днямі быў распаўсяджены адкрыты ліст старшыні Беларускага кангресу дэмакратычных прафсаюзаў Аляксандра Ярашука – беспрэцэдэнтна зыняважлівы ў дачыненіі да незалежных сродкаў масавай інфармацыі.

Гэтым крокам сп. Ярашук засведчыў, што яго стаўленьне да СМИ практична супадае з падыходамі цяперашніх улады. Старшыня БКДП катэгарычна не прымае ніякіх пунктаў гледжаньня, акрамя ўласнага, і нервова рэагуе нават на самую далікатную крытыку.

Яшчэ 4 студзеня 2010 г. Аляксандар Ярашук съцвярджаў: "СМИ – последняя крепость, которую, если сдать, то нет никакого смысла вообще рассуждать о президентских выборах или о выборах в местные органы власти... То, что сейчас происходит в отношении к "Народной Воле" к Интернету – это очень ярко показывает угрозу, которая существует для демократического сообщества нашей страны". А ўжо

27 ліпеня старшыня БКДП заявіў, што "гады чатыры" як расчараўваўся ў незалежных выданнях, і заклікаў усіх не чытаць беларускія незалежныя газеты, бо, маўляў, ім "заплатіць хтосьці, каб "замачылі" Ярашука", які нібыта зъяўляеца "магчымым патэнцыйным кандыдатам у прэзідэнты".

Гэтае чаргавае абсурднае і бяздоказнае абвінавачанье з вуснаў Аляксандра Ярашука пацвярджае, што галоўныя рэдактары незалежных СМИ мелі рацыю, калі прымалі заяву з нагоды ціску асобных прафсаюзных функцыянеру на сайт "Салідарнасьць".

Раней аб'ектам для нападак старшыні БКДП было асобнае інтэрнэт-выданье, цяпер – уся незалежная прэса. Пры гэтым ажыццяўляецца падмена паняццяў: крытыку на свой адрас Аляксандар Ярашук спрабуе выдаць за "арганізацыю раскола ў БКДП".

Прымаючы да ўвагі вышэйзгадане, Грамадзкае аўяднанье "Бе-

ларуская асацыяцыя журналістаў" заяўляе:

– ГА "БАЖ" выказвае падтрымку пазыцыі калектыву інтэрнэт-газеты "Салідарнасьць" і рэдактараў вядучых незалежных выданняў Беларусі ў дачыненіі да дзеяньняў і заяўў Аляксандра Ярашука;

– Абсурдныя заявы кіраўніка БКДП ніякім чынам не ўпłyваюць на прыхільнае стаўленьне незалежнай журналісцкай супольнасці Беларусі да сябраў дэмакратычных прафесійных саюзаў – іх грамадзянская пазыцыя і съмеласць у адстойванні дэмакратычных прынцыпаў і правоў грамадзянаў нашай краіны заслугоўвае павагі;

– ГА "БАЖ" заўсёды прынцыпова адстойвала і будзе адстойваць надалей права журнالістаў і свабоду выказваньня ў Беларусі, незалежна ад таго, хто намагаеца гэтыя права і свабоды парушыць.

Зацверджана
Прайленнем ГА "БАЖ"
3 жніўня 2010 г.

Ціск узмацняеца напярэдадні выбараў

"Рэпарцёры бяз межаў" шкадуюць, што ціск на беларускую прэсу з набліжэннем прэзідэнцкіх выбараў узмацняеца. Пра гэта гаворыцца ў адмысловай заяве, якую арганізацыя распаўсядзіла 17 жніўня. Гаворка ідзе найперш пра папярэджаныні, падаткавыя праверкі і міліцэйскія рэйды, якія, на думку "Рэпарцёраў", съведчаць пра тое, што свабода прэсы ў Беларусі апынулася ў небясьмъпецы.

"Пасыль атрыманыя шэрагу папярэджаньняў ад Міністэрства інфармацыі дзіurve вядучыя апазіцыйныя газеты – "Народная воля" і "Наша Ніва" – могуць быць закрытыя паводле арт. 51 закону "Аб СМИ", які дазваляе ўладам ініцыяваць закрыццё нават пасыль двух папярэджаньняў", – падкрэсліваюць "Рэпарцёры" і на гадаваюць, што на раунку абедзвюх газетаў ужо налічваеца па трох такіх санкцыях.

Арганізацыя цытуе галоўнага рэдактара "НН" Андрэя Скурко, які расцэнівае гэтыя папярэджаныні, як і пазапланавую падатковую праверку рэдакцыі, як спробу запалохаць журнالістаў.

"Рэпарцёры бяз межаў" перасыцерагаюць, што ўсе тыя трывожныя сігналы, што цяпер паступаюць на адрас выданняў, пракладаюць шлях для новых урадавых забаронаў напярэдадні кампаніі па выбарах прэзідэнта".

"Рэпарцёры" прыгадваюць таксама

міліцэйскія "візіты" ў рэдакцыю "Народнай волі" сёлета зімой і вясной, калі ў журнالістаў выдання забралі кампьютары, а пасыль шмат разу дапытвалі ў межах расцсьледавання справы аб паклёпе на чыноўніка съпецслужбаў.

"Пасыль трохгадовага выключэння з беларускіх сістэмаў распаўсяду, якія цалкам кантрлююцца дзяржавай, "Народная воля" і "Наша Ніва" зноў началі распаўсяджацца з 2008 году ў выніку дамоўленасцяў паміж Беларусью і Еўрасаюзом. "Рэпарцёры" апасоюцца, што ўсе тыя трывожныя сігналы, што цяпер паступаюць на адрас выданняў, пракладаюць шлях для новых урадавых забаронаў напярэдадні кампаніі па выбарах прэзідэнта", – гаворыцца ў заяве.

Арганізацыя занепакоеная і іншымі праблемамі, з якімі даводзіцца сутыкацца беларускім журнالістам – гэта і забарона на супрацоўніцтва з замежнымі СМИ без акредытациі, і фактычнае прызнанніе незаконнай дзеянасці фрылансераў. ("Рэпарцёры" прыгадваюць тут нядаўніе папярэджаныне гомельскай журнالістцы Таццяне Бублікавай).

Трывогу "Рэпарцёраў бяз межаў" выклікае і ціск на журнالістаў з боку міліцыі – напрыклад, стварэнніе перашкодаў у працы карэспандэнтаў "Еўрападыё", "Нашай Ніве", Радыё "Свабода", якія асьвятлялі вулічную акцыю актыўістаў кампаніі "Гавары праўду!" 12 жніўня.

...Узяў на сябе роль "цэнзара"

Кіраўнік УП "Брэстаблсаюздрук" Васіль Марэйка ў аднабаковым парадку на дэзве траціны зынізіу замову тыражу газеты "Брэсцкі кур'ер". Пра гэта паведаміў у сваім артыкуле на сایце БАЖ галоўны рэдактар "Брэсцкага кур'ера" Мікалай Аляксандра.

Паводле словаў рэдактара выдання, кіраўнік УП "Брэстаблсаюздрук" вырашыў такім чынам "пакараць" калектыв газеты за самавольства ў пошуку іншых шляхоў распаўсяду выдання.

"У вырашэнні пытаньняў реалізацыі і знаходжаньня альтэрнатыва мы ні ў якім выпадку ня мелі намеру выходзіць з партнёрскіх стасункаў з "Брэстаблсаюздрукам". Нашыя дамоўнія стасункі з іншымі гандлёвымі сеткамі Берасьця абумоўленыя тым, што праз іх газета прыходзіць да чытачоў у той жа дзень, калі друкуецца ў друкарні. А "Брэстаблсаюздрук" дастаўляе нашыя тыражы ў свае гандлёвыея кропкі звычайна толькі на наступны дзень", – адзначае Аляксандра.

У гэтым жа выпадку, лічыць рэдактар "Брэсцкага кур'ера", атрымалася, што Марэйка выступіў сваіго роду "цэнзарам", абмежаваўшы доступ да інфармацыі для немалой часткі чытачоў. Спробы вырашыць гэтае пытаньне шляхам перамоваў не сталіся паспяховыі.

Усходнія дыктатуры вучацца ў Беларусі

Улады Егіпта напярэдадні чарговых прэзідэнцкіх выбараў улічлі багаты досьвед Беларусі па стрымліваныні грамадзкай актыўнасці. Сярод так званых "антырэвалюцыйных мераў" запланаване ўвядзенне крымінальнай адказнасці за "дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі". У сувязі з гэтым Асамблея няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў накіравала ў Амбасаду Егіпта Заяву пра салідарнасць з прадстаўнікамі тамтэйшай грамадзянскай супольнасці.

Падуладныя аўтарытарнаму лідэру Егіпта Хосні Мубараку СМІ апубліковалі чарнавы варыянт законаў пра НДА, з увядзеннем якога паўстануць шматлікі забароны і перашкоды ў дзеянасці грамадзкіх аб'яднанняў. У прыватнасці, плануецца забараніць працу грамадзкіх аўтаданніні больш чым у двух накірунках дзеянасці і без ліцэнзіі Міністэрства сацыяльнай салідарнасці. Другое "ноў-хаў" па сваім зъмесце нагадвае адъёздны артыкул крымінальнага кодэксу РБ № 193.1. Акрамя таго, для атрымання бязвыплатнай дапамогі неабходны дазвол дзяржаўных органаў, а ўсе паўнамоцтвы па рэгуляванні дзеянасці НДА пераходзяць да праўладнай Агульной Федэрациі Грамадзкіх Асацыяцыяў. І ў дадатак да ўсяго, забараняецца дзеянасць НДА, якая "парушае этику", хоць юрдычнае вызначэнне такіх парушэнняў адсутнічае.

Дэмакратычная грамадзкасць Егіпта, занепакоенаямагчымым перасьледам сябраў грамадзкіх аб'яднанняў, распачынае кампанію па змаганні за свабоду асацыяцыяў.

У межах кампаніі прадстаўнікі 71 егіпецкіх арганізацыяў падпісалі дэкларацыю, у якой выказалі пратэст адносна новага варыянту законапраекту па НДА.

Пратэст егіпецкіх арганізацыяў падтрымала Асамблея няўрадавых дэмакратычных арганізацыяў. 24 жніўня беларуская асацыяцыя скіравала да Амбасады Егіпта Заяву салідарнасці.

"Асамблея НДА Беларусі выказвае занепакоенасць у сувязі з наступам на свабоду асацыяцыяў у Егіпце. (...) Надзвычай засмучаюць заходы егіпецкіх уладаў, скіраваныя на крымінальны пераслед дзеянасці незарэгістраваных грамадзкіх арганізацыяў. Менавіта супраць такой формы рэпрэсіяў у дачыненіні да грамадзянской супольнасці актыўна змагаюцца лідэры і актыўісты сотняў арганізацыяў у самой Беларусі...", – адзначаеца ў тэксце заявы.

Як падкрэсліла каардынатарка кампаніі "Стоп 193.1!" Алёна Валынец, падтрымка егіпецкіх арганізацыяў беларускай Асамблей няўрадавых дэмакратычных аб'яднанняў зусім не выпадковая. "Мы самі, як прадстаўнікі грамадзянскае супольнасці, у межах кампаніі "Стоп 193.1!" змагаемся за свабоду асацыяцыяў і супраць крыміналізацыі заканадаўства ў дачыненіні да беларускіх НДА. Замежныя калегі з географічна аддаленых краінаў шматразова выказвалі салідарнасць з беларускімі актыўістамі. І мы самі, разумеючы важнасць салідарнасці і ўзаемападтрымкі, будзем рэагаваць на выпадкі перасьледу і дыскрымінацыі аб'яднанняў, што

церпяць ад рэпресійных рэжыму", – заявіла Алёна Валынец.

Нагадаем, кампанія "Стоп 193.1", ініцыяваная Асамблеяй НДА, старавала ў чэрвені 2009 году. Мэта кампаніі – скасаванье артыкулу 193.1 Крымінальнага кодэксу. На дадзены момант да ініцыятывы далучыліся дзясяткі беларускіх і замежных арганізацыяў. Сярод мерапрыемстваў у межах кампаніі – гэпнінгі і флэш-мобы, тэматычныя круглыя сталы і заявы да дзяржаўных інстытуцыяў, звароты грамадзянай і замежных арганізацыяў да беларускіх парламентароў.

Даведка: Улада ў Егіпце з 1954 году сканцэнтраваная ў руках прадстаўнікоў дынасты "ваенных фараонau" (Насэр, Садат, Мубарак). У апошнія месяцы ў Егіпце актывізаваліся грамадзкія рухі і апазіцыйныя арганізацыі, якія выводзяць сваіх прыхільнікаў на шматтысячныя акцыі пратесту супраць 83-гадовага Хосні Мубарака. Аўтарытарны лідэр кіруе Егіптом ужо 30 гадоў. У краіне заборонена дзеянасць пазапарламенцкіх партыяў, жорстка перасыплюючы іншадумцы. Сёлета ў трауні парламент Егіпту працягнуў на два гады дзеяніне закону аб надзвычайнім становішчы, якое было ўведзене ў краіне пасля забойства папярэдняга прэзідэнта Анвара Садата ў 1981-м годзе.

Мік іншым, крыміналізацыя грамадзкай дзеянасці, як у Егіпце, так і ў Беларусі адбылася напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў. Як вядома, артыкул 193.1 КК РБ быў ухвалены перад прэзідэнцкай кампаніяй 2006 году ў якасці так званых "антырэвалюцыйных мераў".

Артыкул 193.1 павінен быць скасаваны

Актыўісты Асамбліі НДА ўзняліся на самую высокую крапку краіны з расцяжкай кампаніі "Стоп 193.1!" – на гару Святую (афіцыйная назва – гары Дзяржынскія). З гэтай сімвалічнай акцыі пачынаецца новы этап змагання за адмену адъёзнага артыкулу Крымінальнага кодэксу, які прадугледжвае адказнасць за дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі.

Гара Святая – вышэйшая крапка ў Беларусі, якая знаходзіцца на ўзроўні 345 метраў над узроўнем мора. Менавіта з яе вяршыні і было вырашана зьвярнуць увагу на проблему абмежавання свабоды асацыяцыяў. Удзельнікі акцыі спадзяюцца, што, можа быць, хоць з найвышэйшага пункту Менскага ўзвышша атрымаецца нагадаць уладам пра шматлікія абяцаўні адносна скасавання артыкулу 193.1 КК РБ.

"Улады неаднаразова казалі пра адмену крымінальнай адказнасці за дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі і на міжнародных форумах, і падчас сустэрчачаў з высокапастаўленымі ўрачынouікамі,

– адзначае каардынатар кампаніі Алёна Валынец. – Аднак да рэальных крокуў у напрамку скасавання артыкулу 193.1, на жаль, так і не дайшло. Дарэчы, 20 жніўня споўніўся роўна адзін год з моманту першага абяцаўнія. Намесьнік міністра юстыцыі Iгар Тушынскі ў сваім адказе чэскаму аб'яднанню "Грамадзянская Беларусь" напісаў, што мяркуеца асацыяцыя выключэнне

нормы пра крымінальную адказнасць актыўістаў незарэгістраваных аб'яднанняў. Год прайшоў, а нічога не зьмянілася. З вяршыні гары хочам нагадаць чыноўнікам, што свае абяцаўні траба выконваць".

Актыўісты Асамбліі НДА запэўнілі, што кампанія "Стоп 193.1!" будзе працягвацца да моманту скасавання ганебнага артыкулу.

"Гавары праўду" не падабаецца ўладам...

З дапамогай службы ўскрыцьця замкоў магілёўскія актыўісты "Гавары праўду" здолелі 16 жніўня патрапіць у сваю сядзібу. Невядомыя зламысльнікі пашкодзілі дзвіварныя замкі. Выкліканыя на месца здарэння міліцыянты склалі пратакол аб правапарушэнні.

Адзін з магілёўскіх лідэраў руху "Гавары праўду" Ігар Каваленка лічыць, што маёмысьць арганізацыі пашкодзілі супрацоўнікі сілавых структураў. Пра гэта ён заявіў і міліцыянту.

Ігар Каваленка: "Гэта ёсё спраўа рук КДБ. Іх правакацыя. Яны абраўлі шлях дробнага свавольства. Гарэзняць яны такім чынам не ўпершыню. Першы раз у замочнае вочку натыкалі скрэпак. Адбылося гэта адразу пасля травеньскага ператрусу, калі ў нас забралі артэхніку і друкаваныя матэрыялы. Цяпер жа заляпілі яго будаўнічай сумесью, якая так закалянела, што аддзерці яе не было нікак магчымасці. Служба ўскрыцьця замкоў выпамала дзвіверы. Цяпер мы мянем два замкі. У мінулу пятніцу, калі мы ехалі на карпаратыўную сурстрэчу, трэмыны нашых актыўістаў затрымалі супрацоўнікі дзяржаўтайсъпекцыі. Потым у іх быў праведзены міліцыянтамі ператрус. Нічога не знайшли. Як нам паведамілі нашы суседзі – у пятніцу двое хлопцаў у цывільнym выпытвалі, куды мы паехалі, хто мы такія і што зьбіраемся рабіць. І сёньняшні выпадак, і ператрус мынуў у пятніцу – гэта спробы съпецслужбай запалохаць нашых актыўістаў".

У Гародні працягваецца перас্থ-

лед аднаго з мясцовых лідэраў АГП Дзьмітрыя Бандарчука, актыўіста кампаніі "Гавары праўду". За апошнія паўгады ён перажыў некалькі ператрусаў і затрыманьня, адміністрацыйных судоў. А 9 жніўня ў машыне Дзьмітрыя Бандарчука былі прабіты два колы. Здарылася гэта акурат напярэдадні выезду ў Зэльву, дзе адзначаліся сotыя ўгодкі з дня нараджэння Ларысы Геніюш. Машына Бандарчука стаяла на ват не пад яго домам, а ў суседнім двары, дзе была належна прыпаркаваная. Але невядомымі яна была "вылічана" беспамылкова і пашкоджана відавочна невыпадкова.

Трэба сказаць, што гарадзенскія работнікі "нябачнага фронту" досьць часта апускаюцца да метадаў пасавання аўтамабіляў мясцовых грамадзка-палітычных актыўістаў. Можна прыгадаць, што напярэдадні буйных сталічных і рэгіональных акцыяў у розны час былі пашкоджаныя аўтамабілі Віктара Сазонава, Сяргея Мальчыка, Сяргея Антусевіча, Аляксандра Мілінкевіча, Алега Калінкова. Ня так даўно фарбай была ablітая і машына менскіх актыўістаў кампаніі "Гавары праўду", якія ў Гародні зьбіралі подпісы за наданыне вуліцы імя Васіля Быкава.

Дзьмітры Бандарчук расцэнвае чарговы выпадак як праяву на яго психалагічнага ціску з боку ўладных структураў. Па факце наўмыснага прабівання колаў актыўіст напісаў адпаведную заяvu ў міліцию. Сумненуна, аднак, што ахоўнікі правапарадку знайдуць шкоднікаў.

11 жніўня актыўіста "Гавары праўду" Сяргея Лапуціна пратрымалі

у Кастрычніцкім аддзеле міліцыі Магілёву больш за тры гадзіны. На яго складзеныя пратаколы адміністрацыйнага правапарушэння і канфіскацыі друкаванай прадукцыі. Яны будуть накіраваныя ў суд.

"Мяне спынілі супрацоўнікі дзяржаўтайсъпекцыі перахопам, каб праверыць дакументы. Я ехай у бок прапрыемства "Хімвалакно". Убачылі пару газетаў. Аднак іх цікалі, як я потым зразумеў, не газеты. Яны меркавалі, што я ехай аддаваць сабраныя раней подпісы дэпутату аблсовету, кірауніку "Хімвалакна" Пузевічу за неадкладнае вырашэнне розных сацыяльных праблемаў. Акурат у гэты дзень мы іх зьбіраліся аддаваць. Яны ў мяне дапытваліся, ці ёсць падпісныя лісты альбо звароты да дэпутатаў. Ну, а газеты далі падставу для затрыманьня. Цяпер на мяне склалі пратакол за распаўсюджванье сродкаў масавай інфармацыі. Будуць выклікаць у суд. Канфіскавалі некалькі соцені асобнікі газеты "Электрычка". Буду чакаць позвы ў суд. Ён павінен пастановіць, што са мной рабіць", паведаміў адразу пасля вызваленія Сяргей Лапуцін.

Актыўіста затрымалі каля адзінцатай гадзіны дня. Міліцыянты амаль гадзіну адмаўляліся тлумачыць, чым выкліканае затрыманьне. Потым правялі агляд машыны. Там выявілі газеты.

Пакуль Лапуцін быў пад вартай, каля будынку Кастрычніцкага аддзелу міліцыі знаходзіліся актыўісты "Гавары праўду". Яны дамагліся, каб панятным падчас ператрусу машыны быў актыўіст Свабоднага прафсаюзу Беларускага Сяргей Фамін.

Справа Тэрэзы Собаль. Працяг будзе...

Супраць актыўісткі Саюзу паліякаў (не прызнаванага ўладамі) Тэрэзы Собаль з Івянца Валожынскага раёну чарговым разам адноўленая крымінальная справа аб нібыта злоўжыванні ёю службовым становішчам.

Як паведаміў адвакат Аляксандр Галіеў, съледчы Валожынскага РАУС 5 жніўня даведаўся, што яму вяртаюць справу спадарыні Собаль. Самой актыўістцы стала вядома пра гэта толькі таму, што ў гэты дзень яе на выпусцілі ў Польшчу на КПП у Берасьці. Пра гэта паведаміў старшыня Галоўнай рады Саюзу палякаў Андрэй Пачобут.

Аляксандр Галіеў пакуль ня ведае, на якой падставе адменена пастанова аб узбуджэнні крымінальнай справы супраць Тэрэзы Собаль і чаму справа зноў адноўлена. Ён нагадвае, што справу ўжо спынялі двойчы: спачатку – з-за сканчэння тэрміну даўнасьці, пазней – з-за адсутнасці складу злачынства.

"Адноўленне ў 3-ці раз крымінальнай справы ў дачыненіі да

былой дырэктаркі Дому польскага ў Івянцы Тэрэзы Собаль было для нас нечаканасцю. Справа Тэрэзы Собаль непасрэдна звязана з працягам змагання афіцыйнага Менску за польскі Дом ў Івянцы" – пракаментаваў першы сакратар польскага пасольства ў Менску Павел Марчук затрыманьне на мяжы ў Берасьці актыўісткі непрызнанага ўладамі Беларусі Саюзу палякаў.

"Мы вельмі зьдзіўленыя. Мы думалі, што гэтая справа, у сувязі з характарам і адсутнасцю доказаў, будзе закрыта. Вырашылі інакш. Цяжка нават прадказаць далейшае разъвіццё падзеяў. Мы прымем больш широкія дзеяньні, нацэленыя пакласці канец непатрэбнаму абодвум бакам канфлікту", – заяўв Павел Марчук.

Павел Марчук таксама паведаміў, што польскі бок прадпрымае дыпламатычныя заходы па высьвятленні сітуацыі вакол справы Тэрэзы Собаль.

Нагадаем: крымінальная справа супраць Собаль была распача-

Тэрэза СОБАЛЬ.

тая 5 студзеня сёлета. Актыўістку падазравалі ў злоўжыванні службовым становішчам, а канкрэтнае вінаваці ўтым, што яна, будучы дырэктаркай Дому польскага ў Івянцы, атрымала ад кірауніцтва СПБ па выніках працы за 2004 год грошовую дапамогу.

У кляштары будзе гатэль?

Комплекс будынкаў былога кляштару бернардынаў у Менску вернікам перададзены ня будзе. Пра гэта 4 жніўня на прэс-канферэнцыі ў Менску заяўві Міхаіл Жых, галоўны інжынер КУП "Мінская спадчына", якое займаецца рэканструкцыяй і рэстаўрацыяй гэтага комплексу.

"Натуральная, кляштару там ня будзе, – сказаў М. Жых. – Там будуць гатэльныя нумары, паколькі функцыянальнае прызначэнне найбольш набліжанае да кляштарных кельляў. На жаль, гэта будуць не камфортныя пяцізоркавыя нумары, але ў нас атрымаецца ўзнавіць

стыйль і стварыць гатэльныя нумары з максімумам выгодаў для сучаснага спажывуца".

Паводле словаў галоўнага інжынера, гатэльны комплекс у бытым кляштары бернардынаў плануеца здаць у эксплуатацыю ўжо ў 2013 годзе. "Гэты комплекс увайшоў у праграму стварэння гатэльнага сэрвісу да правядзення ў Менску Чэмпіянату сьвету па хакеі ў 2014 годзе. Таму мы хочам узвесьці асноўныя збудаваны ўжо ў 2013 годзе, каб у 2014 годзе пачаць яго непасрэдна эксплуатаваць", – паведаміў М. Жых.

БХД пачала масавую кампанію ў абарону Касьцёла святога Язэпа

18 жніўня на паседжаньні группы, створанай Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыяй для абароны Касьцёла святога Язэпа, быў дадзены старт масавай кампаніі абароны съявыні.

На першым этапе (цягам бліжэйшых двух тыдняў) актыўісты БХД у 14 гарадах Беларусі збываюць некалькі тысячай подпісаў з патрабаваннем вярнуць Касьцёл вернікам. У бліжэйшыя выходныя збор подпісаў пройдзе таксама ў каталіцкіх пілігрымках ды каля менскіх касьцёлаў.

На пачатку верасьня сабраныя подпісы плануеца перадаць у адміністрацыю Аляксандра Лукашэнкі, КУП "Мінская спадчына", якое займаецца "рэканструкцыяй" комплексу, у дзяржаўную установу, Ватыкан ды ў замежных амбасады.

Калі рэакцыі на звярот ня будзе, БХД плануе распачаць штодзённае пікетаванье каля будынку Касьцёла і кляштара, а таксама разгортоўванье шырокай кампаніі салідарнасці ў Facebook і Кантакце. БХД зьбіраецца зрабіць гэту кампанію міжканфесійнай і шматтысячнай.

"Сёньняшня дзяржаўная сістэма пабудаваная такім чынам, што падчас "перадвыбарчай кампаніі" найбольш верагодна дасягнуць канкрэтнага выніку ў пытанні вяртаньня Касьцёла вернікам", – адзначыў лідэр БХД Павел Севярынец.

Нагадаем, згодна з планамі Менгарвыканкаму, будынак мусіць быць прыстасаваны пад гасцінічны комплекс і аб'екты гандлёва-побытавага прызначэння.

У 2007 годзе кіраўніку Беларусі быў накіраўнаны звярот з больш чым 30 тысячамі подпісаў за вяртаньне Касьцёла вернікам, аднак з пачатку 2010 году вядуцца працы па пераабсталіванні касьцёла ў гатэль.

Ён адзначыў, што на тэрыторыі комплексу разьмесьціцца таксама некалькі музеяў. У прыватнасці, у некаторых памяшканьях гатэльнага тыпу можа разьмесьціцца музей кляштарнага побыту, у гаспадарчых памяшканьях – музей карэтаў і пажарнай справы. "У межах археалагічных раскопак там выяўленыя рэчы, якія датаваны XII стагодзьдзем: манеты, наканечнікі, некаторыя іншыя фрагменты. Яны дазволяць нам стварыць там маленькі музей археалогіі", – сказаў М. Жых.

Нагадаем: з сакавіка 2005 году сябры менскай рымска-каталіцкай супольнасці съявітага Іосіфа праводзяць рэгуллярныя вечаровыя малітвы за вяртанье вернікам будынку Менскага кляштару бернардынаў з касьцёлам – помніка архітэктуры барока XVII стагодзьдзя. Будынак съявыні, збудаванай у свой час на сродкі вернікаў, быў канфіскаваны ў 1864 годзе ўладамі Расейскай імперіі за ўдзел вернікаў у нацыянальна-вызваленчым пайстальні супраць расейскага царызму пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага.

Рэгулярныя малітвы пачаліся пасля таго, як стала вядома пра планы Менгарвыканкаму перадаць будынкі інвестарам для прыстасаванья пад гатэльны комплекс і аб'екты гандлёва-побытавага прызначэння.

Тым часам, старшыня Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Антон Астаповіч неаднаразова заявляў, што прыстасаванье кляштару пад гатэль прывядзе да страты шмат якіх адметных рысаў помніка архітэктуры.

"Ідзіце і працуіце на апазіцыю!"

Яраслава Грышчэню ў чарговы раз звольнілі з працы за грамадзка-палітычную дзеянасць. Напрыканцы траўня Яраславу Грышчэню прапанавалі перайсці на працу маркетолагам у турыстычную кампанію "Тэхнастар", паабязаўшы добры заробак і цікавую працу. Ён пагадзіўся. І сапраўды, у першы месяц аніякіх праблемаў не ўзыняла. Нечакана, адна з кіраўнічак фірмы Ала паведаміла яму, што ў пасадзе маркетолага фірма болей ня мае патрэбы і каб Яраславу звольніцца. Ён не пагадзіўся з такой прапановай. Аднак праз некаторы час Грышчэню ізноў выклікалі да кіраўніцтва і запытаўліся аб тым, ці сапраўды ён зьяўляецца адным з арганізатораў выставы сатырычных партрэтаў Лукашэнкі, якая дэманструеца на Управе БНФ, паказаўшы пры гэтым

раздрукоўкі з некаторых сайтаў. Яраславу ня стаў адмаяць свайго ўзделу.

5 жніўня Грышчэню прапанавалі выбар: "альбо ты сам звольняешся, альбо будзеш звольнены са парушэнне працоўнай дысцыпліны". Паколькі напачатку працы ў "Тэхнастары" яму быў абязданы вольны графік, то ўзынікла рэzonнае пытанніе: якія могуць быць у такім разе спазненіні? Аднак усё тая ж Ала даверліва паведаміла стралтываму маркетолагу, што "стварыць праблемы – не праблема". І абязданыне сваё яна стрымала. Грышчэню звольнілі паўмесяцам раней, загадам ад 16 ліпеня, заплаціўшы толькі 30% абязданага заробку, паведаміўшы, што нібыта яго бралі на працу на палову стаўкі. Пры гэтым яму прад'явілі папярэджаньне, вынесенае за пару-

шэнне працоўнай дысцыпліны, якое, паводле ягоных словаў, яму ніколі не абвяшчалася. На разьвітанье актыўісту прапанавалі пайсьці працаўца ў апазіцыю.

У сітуацыі, калі паміж працадаўцам і Яраславам Грышчэнем ня быў нават падпісаны працоўны контракт, свае права адстойваць досыць праблематычна, аднак Яраславу мае намер звязацца са скаргаю ў суд, каб той даў прававую ацэнку дзеяньням кіраўніцтва СП "Тэхнастар", паколькі ў сваім звольненні бачыць толькі палітычны падтэкст.

Нагадаем, што гэта не першы факт звольнення актыўіста-маладафронтавца з працы: у 2007 годзе яго звольнілі з пасады гукарэжысёра Палаца культуры чыгуначнікай у Баранавічах і таксама за грамадска-палітычную дзеянасць.